...НУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

47-дохи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

...2993) | 1969 оной декабриин 13, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ҮНДЭР ЩАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

ТЭЖЭЭЛЭЙ БАГАШЬЕ ҺААНЬ

Цырен-Надмит Дугаровай мотоороо хүдэлгэхэдэнь, тэрэнэй абяан үглөөнэй жабарые хаха зүһэбэ. Эгээн энэ үедэ мотоорой дохёогоор һаалишадай бодоходо арбаад гэрэй үрхэһөө унин бурьялдаг. Уданшьегүй һаалишад хүнэгүүдээ хангиргаһаар гүүртэдээ ерэжэ, үнеэдээ һаажа эхилбэ.

Дугаров мэргэжэлээрээ комбайнер юм. Үбэлжэлгын эхиндэ «Дружба» колхозой правлени тэрэниие дуудажа, һаалиин гүүртэдэ тэжээл буйлуулхыень дурадхаба.

— Мүнөө үбэл тэжээл бага. Энээниие малда һайнаар буйлуулжа үгөөгүй һаа, хоол болохогүй. Энэ хэрэгые һайн мэдэхэ дээрэһээшни шамдаа найдаха болообди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ хэлээ бэлэй.

Цырен-Надмит Дугаров ажахынгаа түлөө оролдожол ябадаг хүн хадаа арсабагүй. Иигэжэ үшөө намарһаа тэжээл буйлуулагдажа эхилһэн. Һаалишад Дугаровай ажалаар баясажа ябадаг юм. Юуб гэхэдэ малай тэжээл үргэлжэдөө һайнаар буйлуулагдадаг шуу.

Тиихэдэ коммунист Цырен-Надмит Дугаровай жэшээгээр коммунист Эрдынижаб Гулигенов баһал тэжээл буйлуулха цех даажа абаһан байна. Нүхэр Гулигенов комбайнер.

Иигэжэ колхозой һаалишад үбэлэй үедэ һааляа нэгэшье доошолуулнагүй. Тэдэнэр үбэлэй таба һара хорин үдэр соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1100 килограмм һү һаахаар шиидэнхэй. Гадна колхозой һаалишад энэ жэлдэ 10 мянган центнер һү гүрэндэ тушааха түсэбтэй. Энэнь эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэгдэхэнь. Жэлэй дүүрэтэр һаалишад түсэбһөө гадуур үшөө 150 центнер һү тушааха юм.

Һаяшаг колхозой хоёр гүүртын һаалишад Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой, Яруунын совхозой һаалишадай үбэлэй долоон һарада үнеэн бүриһөө 1250 килограмм һү һааха гэһэн үүсхэлые бүримүһэн дэмжэжэ, өөр хоорондоо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ.

З. ТЭЛИН.

Хяагта.

...РҮҮШҮҮЛ

...Ж. (Телефоноор абта...) ...й совхозой III отде... ...ябрь һарын дүнгүүд ...ю, түрүү һуури эзэл... ...шад аймагай Хүндэлэ... ...рта бэшэгдэбэ. Гадна ...дамжуулгын улаан туг ...гэн шан барюулагдаба. ...рмын һаалишад һү ...ойнгээ түсэб 102 про... ...ндэ худалдаха түсэбөө ...нт бэелүүлээ. Фермын

ШАГНАГДАБА

эрхим һаалишан Анна Ивановна Горбунова арбан нэгэн һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2074 килограмм һү һаажа эрхимлээ.

Тус фермын тугалшан Валентина Чернигова 40 тугал харууһална. Сүүдхэдэ тугал бүхэнэйнгээ шэгнүүр дунда зэргээр 625 граммаар нэмээжэ, колхоз соогоо түрүү һуури эзэлбэ.

Л. ЯСУТИС.

...АРГАН МЯХАН ТУШААГДАХАНЬ

...эдэн жэлэй туршада ...нэй сагта үхэр ма... ...тарғалуулжа, шэгнүү... ...р нэмээдэг болоһон ...шадай баян дүй дүр... ...һураг суу республика ...а хаанагүй таранхай ...нэй жэшээгээр хүдэл... ...рэ дүн түйладаг ажа... ...олошоржо байна. ...е Яруунын совхозой ...һэдынгөө дүй дүршэ... ...байдаггүй, али бо... ...алдадаг байха юм. ...үлэй үедэ Ехэ-Куна... ...нэрэмжэтэ. Түнхэнэй «Сибиряк» колхоз үбэлэй һаранuудта үхэр мал олоор шахажа, эрхим шанартай, тарган мяха гүрэндөө ехээр худалдана.

Энэ жэлдэ сагай уларил муушаг байгаад, үбһэ тэжээлэй хоморшье һаань, үхэрнүүдээ баһал шадамар бэрхээр шахан таргалуулна. Эндэхид Захааминай аймагай Баян-Голой совхозой малшадай үүсхэлые һайшаан дэмжэжэ социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонхой.

Үнгэрэгшэ намар октябрь һарын эхеэр энэ совхоздо хамта 650 үхэр, гол түлэб бээ хүсэһэн хашарагууд, гунан үхэрнүүд шахан таргалуулагдахаар байлгагдаа һэн. Тэдэниие хүйтэн болохоһоо урда дулаан байрада оруулжа, урид табигдаһан тусхай рационой ёһоор эдеэлүүлжэ эхилээ.

Тиигэжэ Гүндын малшад октябрь һарада бүхы 650 толгой үхэрнүүдэйнгээ тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхын 1100 граммаар нэмээгээ. Ноябрь һарада үхэр бүхэнэй шэгнүүр—800 граммаар дээшэлүүлэгдээ. Мүнөө шахамалнуудта бага зэргэ үбһэ, зелёнко, эһээһэн талха тариянай зүйл, аарса гэхэ мэтэ тэжээл бултыень холижо эдюулнэ.

Совхоз эдэ үхэрнүүдээ декабрь соо бүри һайнаар шахажа, ерэхэ январиин эхеэр олонхиень гүрэндэ тушааха юм. Тиигэжэ гүрэндэ мяха худалдаха 1970 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб дүүргэхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Шахамал малай гүүртын залуу үхэршэн Владимир Базаров. 2. Малшан Галина Стельманчук үхэрнүүдээ уһалжа байна.

А. ДЕРИГЛАЗОВ.

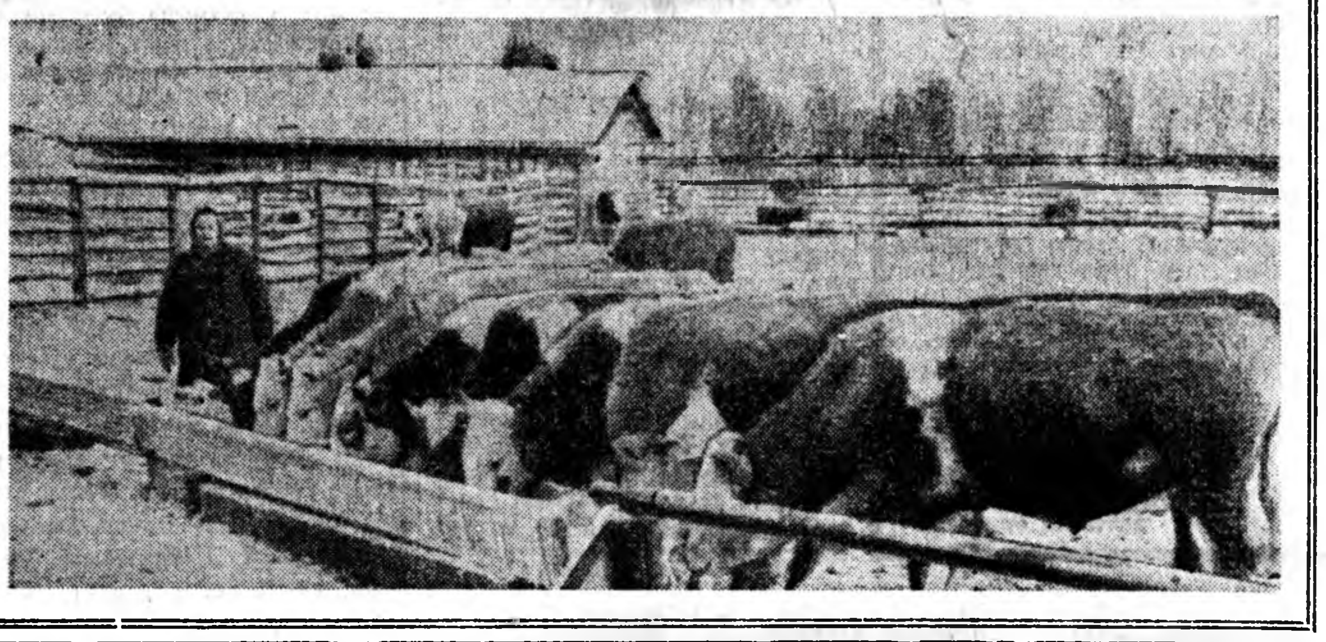

...АЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ ШАЛГАНАБДИ

...АД ОНДОО БАЙДАЛТАЙ

...э Хэжэнгын аймагай ...», «Октябриин 50 ...рэмжэтэ совхозуудай ...гүүр ябажа, малай ...онирхобобди. Тиихэдэ ...далые, үбһэ тэжээлэй ...шалагдажа байһые, ...бэлдхэлые анхарһан

...0 жэлэй ойн нэрэмжэ... ...одой адагтахи Д. Сам... ...ценова, В. Жамсуева, ...енидэхи Ц. Цыренжа... ...ценов, М. Мангалаев ...нууд дээгүүр ябажа ...йнь танилсаад байха... ...ишодой үбэлжэлгэдөө ...ые тэмдэглэмээр. Энэ ...й үбэлжэлгэдэ хүсэд ...ын тула нилээд ехэ ...байна. Эндэхи хони... ...тонь хотон соохи наг ...һан, байрала өөһэдөө ...ихэдэ отарануудай га... ...н хүсэд асаргаданхай. ...дуталданагүй. Гадна ...һайн, һалхинһаа хал... ...д баригданхай. Хони... ...алһан асаргаданхай. ...ой хонишод түл абал... ...байна. Зарим отара... ...со хюрөөгэй хибэдэһэн ... Ахалагша хонишон ...товна Цыденова хурь... ...салгатай хэрэгтээ үни ...ээ. Хони хурьгадайнь ...амагуудынь сагаадаг... ...он түл абалгын үедэ ...о бүхы зэр зэмсэгүү... ...й байна.

...совхозой хүтэлбэрилэг... ...нүүдые эрхилэгшэ... ...й үбэлжэлгээ оролдо... ...байһые гэршэлнэ гээ...

Тиигэбэшье «Первомайский» совхозой хонишодой байдалые эндэхи байдалтай жэшэхээр бэшэ, тад ондоо. Леоновкын отделенидэ хонишон А. Шукановта ороходомнай үхэһэн хоёр хони үбшэхээ гэдхээжэ байба. Ноябрь һарада энэ отарын дүрбэн хонин гарзалаа. Нёдондо үбэл хонидто шоройтой тариа үгэһэн дээрэһээнь хотын үбшэнтэй боложо, мүнөө гарзална. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд энээниие анхараагүй дээрэһээ мүнөөшье баһа шоройтой таряанай зүйл хонидтоо гарганхай. Энэнь ямаршье лабораторидо шэнжэлэгдээгүй. Гадна хонидто ороoһо таряан монсогороор үгтэнэ. Отделенидэ ороoһо бутаргаха машина бии юм. Энэ ороoһо таряагаа хонидтоо бутаргажа үгөө һаань, хоолтойшье, арьбаншье байха һэн.

Хонидой байраһаа тээ холохоно хоёр сомоо үбһэн бии. Энэнь мүнөөшье болотор хорёологдоогүй дээрэһээ 130 толгой адуунда гэшхүүлжэ, түйбүүлжэ дууһахань. Үбһэ тэжээлэй дутамаг энэ жэлдэ совхозой дирекци, отделениин хүтэлбэрилэгшэд энээниие анхарнагүй. Тиимэһээ хонишон үдэр һүнигүй сомоонуудһаан адуу намнаха баатай болоно. Теэд хонишондо иимэ сүлөө байхагүй.

Гадна эндэхи хонид муугаар уһалагдана. Автомашинаар асаргадаһан уһа хэхэ амһарта байхагүй. 400 хониндо нэгэ боошхо уһан абтана. Худагынь хаташанхай. Тиимэһээ досоонь уһа эюулхэдэ торонгүй шэргэнэ. Гадна хонишоной гэр, хонидойнь байра мүнөөшье болотор хүсэд заһабарилагдаагүй байһаар.

Ахалагша хонишод Алексей Ким-Пи-ин, Полина Таюрская гэгшэдэй отара дээрэхи байдал баһал иимэ. Нүхэр Ким-Пи-ин отарада ноябрь һарада 11 хонин гарзалаа. Харин Полина Таюрскаягай отарын хонид тон ядуу байратай. Хотонойнь үһээ мэнэ мэнэ унаха болошонхой.

Тиихэдэ бидэ Мантанай, Асын, Эдэрмэгэй хонишодой байдалтай танилсаабди. Хонишон Гыма Батомункуева иигэжэ хөөрэнэ.

— Совхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд маанадта анхаржа, отара дээгүүр ябахаяашье болинхой. Байра байдалнайшье задагай. Ямаршье хэмжээн абтанагүй.

Тэрэнэй хэлээшэ зүб. Хонишодой байра үүдэ, үрхэшьегүй. Шэбхэнь мүнөөшье болотор хүсэд гаргагдаагүй байһаар. Зарим шэбхэнь үүдэндээ сомогдожо хүрэшэнхэй. Тиимэһээ хонид энэ шэбхээ дамжажа дал дээрээ гарана. Гадна хонишоной гэр сагаадуулаашьегүй. Эндэ трансформаторна подстанци бии. Теэд гэр байра соохи зайн галай утаһан таһалагданхай. Энээниие заһаха хүн байхагүй.

Энэ ажахыда хамта 8494 хонин 21 отара боложо байрлана. Эдэнэйм 8 отара эхэ хонидой болоно. Хараад үзэхэдэ эндэ хонишод олоороо дуталдана. Гол шалтагааниинь юуб? Нэн түрүүн ажахын хүтэлбэрилэгшэд энээниие анхаржа, хонишодто таарамжатай байра байдал түхеэрнэгүй. Жэшээнь, ахалагша хонишон Буда Ханда Дылгыровагай үбшэлхэдэ отарыень харууһалха хүн олдобогүй. Отделениие эрхилэгшэ жара гараһан Сандак Санжиевые хони хэдэн үдэр соо харууһалхаар арай гэжэ гуйһан. Үбгэжөөл эндэ үни хүдэлхэгүйгөөр хөөрэнэ. Энэ отарада саашадаа хэнэй хүдэлхэнь мэдэгдэнэгүй.

Эндэхи хонишод худалдаа наймаанай талаар тон муугаар хангагдадаг. Иишэ совхозрабкоопой автолавка ябаха ёһотой. Теэд автолавкын ябаха ямаршье график үгы. Һарадаа нэгэ дахин харагдаа болодог. Теэд эндэһээ хэрэгтэй юумэ абахын аргагүй.

Хонишод мүн эмшэлгын талаар тон муугаар хангагдана. Эндэ хэдэн һарын туршада эмнэгшэд харагдаагүй. Гар доро эм домшье, аптечкэшье байхагүй.

Тиихэдэ иишэ газетэ, журнал хаа ганса хахад һара боложо асаргадаг.

Гадна совхозой хонид бултадаа шахуу муугаар уһалагдана гэжэ үшөө дахин тэмдэглэмээр. Хонид ганса саһа эдеэд ябахадаа ундаа харяана гээшэ гү? Энэ асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ хэрэгтэй. Отарануудта дабһан мүнөөшье болотор асарагданагүй.

Иигэһээр түл абалга эхилхэнь. Совхозой эхэ хонидой отарануудта түл абалгада муугаар бэлдэнэ. Мүнөө болотор нэгэшье отарада хашаа хаалганууд, хэрэгтэй болохо зэр зэмсэгүүд бэлэн бэшэ.

Тиибэшье эндэхи хонишод үбэлжэлгөө гарза бататайгаар үнгэргэхын тула хаба шадалаараа оролдоно. Тэдэнэр үбһэ тэжээлээ, таряа талхаяа гамнажа, үбэлэй түрүүшын һарын гаратар хонидтоо һолоомонһоо бэшэ юушье үгэнгүй бэлшээгээ.

Иимэл байдалтай байна, хоёр ажахын хонишод.

А. РАДНАЕВ,
аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.
Д. ДАРИЕВ,
аймагай үүлтэрэй гүрэнэй станциин директор, эрдэмтэ-зоотехник.
П. ЖАЛСАНОВ,
«Хэжэнгын гол» газетын хүдөө ажахын таһагые даагша,
Г. РИНЧИНО,
«Буряад үнэн» газетын тусхай корреспондент.

КОЛХОЗОЙ УСТАВ ТУХАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ШЭНЭ БОДОЛГОДО АБТААД БАЙХАДАА

Эхэ оронойнгоо ниислэл Москвада аяншалжа, Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездэ делегат түлөөлгэтэй хабаадалсаһанаа хэзээдэшье мартахагүйб даа. Тэндэ совет оронноймнай зүг бүриһөө—хизаар, область, автономито болон союзна республика бүхэнһөө олон яһата зоной түлөөлэгшэд сугларжа, колхозно байгуулалтын гол шухала асуудалнуудые зүбшэһэн, колхозой Жэшээтэ шэнэ Устав баталан абаһан байна.

Коммунис партиимнай таряашан арадтаа арюун һайхан харгы зам заажа үгөө бшуу. Гушаад онуудһаа, хүдөө ажахын түрүүшын артельнүүдэй тогтожо эхилһэн сагһаа хойшо холо ойрын нютагуудта али зэргын ехэ хубилалтанууд болоо гээшэб. Энэ ушарые манай «Коммунизм» колхозой жэшээ дээрэһээшье харахаар даа. Мүнөө эдлэжэ байһан колхозоймнай газар дайда дээрэ урдань хэдэн жэжэ артельнүүд байгаа бэлэй. Удаань булта хамтаржа, томо колхоз, боложо, оньһон техникээр нилээд зэбсэгжэжэ, экономикоёо горитой хүгжөөжэ байна. Колхознай жэл бүри миллион миллионоор олзо оруулдаг, гэшүүдынь түбхинэмэ баян ажаһуудалтай болонхой бшуу.

Съездын хүдэлмэридэ хабаадажа байхадаа, өөрынгөө колхозой али зэргэ урган хүгжэжэ байһые һанаандаа ходо оруулхаш. Түрэһэн нютаг гээшэш хаанашье ябахада һанагдахал юумэ ха юм даа. Бидэ һайн һайхан сагта ажаһуунабди. Манда Агуу ехэ Ленин зол жаргал асараа гэжэ заатагүй хэлэхэ уялгатайбди. Ильичэй гүн заабаряар, зааһан харгыгаарнь урагшаа дабшажа. таряашан зомнай бүхы совет арадтаяа хамта коммунизмын һаруул һайхан ордон байгуулалсажа байнал.

Би буряадайнгаа республикаһаа түлөөлэгшэ боложо, энэ ехэ суглаанда ошоһон хүн туладаа, һанажа, бодожо ябаһан юумэеэ, сэдьхэлдээ шэбшэһэн бодолоо бага ехэшье һаань, хөөрэхэ уялгатайб. Съездын түгэсэжэ байхада. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. В. Подгорный делегадуудта хандан. һаяын үдэрнүүдтэ гэртээ бусахадаа, өөһэдынгөө колхоздо, аймагтаа, республикадаа Колхознигуудай гурбадахи съезд тухай, шэнэ Уставай баталагдажа абтаһан тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөөрэйгты гэжэ захиһаниинь мүнөөшье шэхэндэм соностоходол гэнэ.

Юуб гэхэдэ, колхозой шэнэ Устав хадаа саашадаа хайшан гээд ажахыгаа эрхилхэ, хүгжөөхэ замыемнай заажа үгэнэ ха юм. Устав дотор бэшэгдэһэн гол ёһо гуримуудые нарин нягтаар сахижа, батаар бэелүүлжэ байгаал һаа, колхозууд экономикоёо бүри һайнаар хүгжөөжэ, олзо ехээр абадаг болохо ушартай. Мүнөө Жэшээтэ Уставай гол удхые үндэһэ һуури болгон баримталжа, колхоз бүхэн өөрын устав зохёожо, ниитын дуугаар баталхадаа, нэн түрүүн ажахынгаа гол һалбари мал болон таряан ажалаа хүгжөөхэ зорилгонуудаа тодорхойгоор хэлсэхэ байна.

Энэ талаар минии съездэ хабаадалсажа, тэндэһээ толгойдоо бодомжолжо ерэһэн юумэмни гэхэдэ, саашадаа мал ажалаа һайнаар хүгжөөхэ хэрэгтэ анхаралаа горитойгоор табиха ёһотойбди гэжэ ойлгооб. Би Москвада байхадаа, съездэ хабаадаһан олон түрүүшүүлэй үгые шагнаһан, зариманууднайнь өөрөөшье хөөрэлдэһэн байнаб. Съездын Мандатна комиссиин составта һунгагдаад байхадаа, Тувагай АССР-эй нэгэ хонишонтой зэргэлжэ һуугаа һэм. Тэрэ республикынгаа дээдэ засаг түрын депутат хүн байгаа .1969 ондо зуун эхэ хонин бүхэнһөө 114 хурьга, толгой бүриһөөнь 3,5 килограмм нооһо хайшалһан малшан, Ставрополиин хизаарай нэгэ хонишоной хөөрэхые баһал шагнааб. Тэрэ хүн зуунһаа 145 хурьга, тус тусһаань долоон килограмм хүрэтэр нооһо хайшалжа абаа бшуу. Үнеэн бүриһөө жэлэй туршада 7 мянган килограмм һү һаадаг һаалишан эхэнэр делегат боложо ерэһэн байгаа.

Эдэ бүгэдые дуулажа байхада ямар бодол түрэнэб? Колхозойнгоо ажалда үнэн сэдьхэлээ табижа хүдэлһэн хүнүүд лэ алдар нэрээ суурхуулжа ябана ха юм. Шэнэ Устав энэ ушарые бүри үүсхэхэ зорилготой. Манайшье колхоздо ходоо түрүү ябадаг хонишод олон. Ахалагша хонишон Николай Гомбоев энэ жэлдэ зуунһаа 115 хурьга абаа. Социалис Ажалай Герой Гомбоцырен Гончиковна Цыремпилова республика соогоо алдаршаһаар үнинэй. Тэрэ РСФСР-эй Верховно Советэй депутат. Жэл бүхэндэ олон хурьга абадаг, нооһо ехээр хайшалдаг хүнүүд ёһоороол хамтын ажалай нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябана гээшэл. Тиигэбэшье хонин ажалые улам саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ушардаг дутуу дунданууд тухай дурдангүй үнгэрмөөр бэшэ хаш.

Манай ажахы ойрын жэлнүүдтэ хонин һүрэгөө 48 мянган толгойдо хүргэхэ зорилго табина. Энэмнай хонишодой түйлаха хэрэг шуу. Хэрбээ тэдэнэй һайнаар ажаллажа байгаа һаань, хараалһан зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ. Теэд ямар дутагдал бии байнаб гэбэл, зарим һүрэгүүдһээ хурьгад үсөөнөөр абтана. Энэ жэлдэ манай колхоздо дунда зэргээр зуун толгой эхэ хонид бүриһөө 88,4 хурьганай абтаад байхада, табан бригадын хонишод энэ хэмжээндэ хүргэжэ шадаагүй. Зариманиинь оройдоол 50—60 хурьгашье абаһан байгаа.

Тиихэдэ хонишодой бригаднуудые ажахын тоосоондо оруулха гээшэ тон шухала зүйл. Энэ асуудал шиидхэхыень колхозой правленидэ эрилтэ хэгдэжэшье байдаг. Минии һанахада, ажахын тоосоое колхозой һалбари бүхэндэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Ондоо ажахынуудай дүй дүршэлһөө харахада, энэ аргын гансал һайн талань элирнэ бшуу. Хонишодой бригаднууд колхозойнгоо правлениһээ түсэбтэ даабари абаад байхадаа, бүхы хүдэлмэрээ өөһэдынгөөл хүсөөр бүтээдэг, мүнгэ зөөриингөө гаргашые ходо тооложо, хинан шалгажа байдаг. Материальна талаар һайнаар урмашуулагдахадаа, бүрил шадамараар хүдэлхэ жэшээтэй болоно бшуу.

Үшөө ямар юумэн тухай бодолгото болообиб гэбэл, хонин ажалда залуушуулые олоор хабаадуулха, энэ мэргэжэл тэдэндэ шудалуулха хэрэгтэй. Тиигээ һаа, бэрхэ, бушуу шамбагай малшадтай болохо һэмди. Залуугай охин эршэтэйл гээшэ. Энэ талаар манай колхозой комсомолой организаци зарим тэды алхам урагшаа хээ юм. Залуушуул хонишод болоё гэһэн үүсхэл аймаг соогоо гаргажа, хонин ажал дээрэ хүдэлхөөр олон комсомолшууд болон залуушуулые гаргаһан байна. Иимэ хүдэлмэри ганса манай нютагта бэшэ, мүн бусадшье аймагуудта яһала ябуулагдаха ёһотой гэжэ һанагдамаар байна.

Мүн тэрэшэлэн хонин һүрэгэйнгөө үүлтэр һайжаруулха асуудалда ёһоор анхарагданагүй гэжэ дуулажа байдагби. Һүүлшын жэлнүүдтэ хониной үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри зарим тэды ябуулагдажа, манай колхоз бүхы хонидоо нарин нооһотой болгожо шадаа гэхээр. Энэ жэлдэ гүрэндэ худалдагдаһан 1740 центнер нооһоной 89 процентнь нарин нооһон гэжэ сэгнэгдээ. Хонидой үүлтэр һайн болоходоо, нооһон ехээр абтана. Энэ жэлдэ дунда зэргээр хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалжа абаабди. Юрэдөө зэргэлжэ байһан Борьёогой совхозойхиһоо дутуугүй нооһо абадаг болообди.

Гэбэшье хонин бүриһөө хоёр килограмм гү, али гурбан килограмм хүрэхэгүй нооһо хайшалдаг ажахынууд аймаг соомнай бии. Һаяхан гүрэнэй племстанциин директор нүхэр Жанцанов аймагай газетэдэ статья бэшэхэдээ, «Мир», «XXII» партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудые. Ториин совхозые энэ жэлдэ хонидоо бултыень бонитировкодо оруулжа шадаагүй гэжэ тэмдэглэһэн бэлэй. Иигэжэ байхадамнай, хаанаһаа хонидой үүлтэр һайжархаб даа.

Мал ажал хүгжөөхэ асуудал гансахан хони үсхэбэрилгөөр шиидхэгдэхэ бэшэ, мүн ондоошье асуудалнууд тухай хэлэхээр гээшэ. Би съездэ һуухадаа, Брестскэ областиин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишанай үгэ хэлэхыень анхаралтайгаар шагнаһан байнаб. Тэрэ эхэнэр 21 жэлдэ һаалишанаар хүдэлнэ. Мүнөө фермымнай үнеэд электрын хүсөөр һаагдана, автоуһалуури тодхогдонхой, шэбхэ шабааһыень оньһон аргаар зөөнэбди гэнэ һэн. Теэд манай нютагта иимэ комплексно оньһожоруулга мүнөө болотороо хэрэглэгдэнэгүй бшуу. Ерэхэ жэлдэ үнеэдэй нэгэ байра шэнээр баригдаха, тэндэ оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо юм. Гэбэшье хэлсэһэн үгэдөө хүрэнэгүй, түсэблэһэн юумэеэ дүүргэнэгүй гээшэбди. Саашадаа угаа шамдажа, һаалишадай хүдэлмэриие хүнгэлхэ сагнай болоо гэжэ правленидээ дурадхаха байнаб.

Үнеэдэй ашаг шэмэ тухай хэлэхэ болоо һаа, баһал бирагүй гээшэ ааб даа. Жэлдээ дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1400—1500 килограмм һү һааха гээшэмнай бирагүйхэн лэ үрэ дүн шуу. Мүнөө үедэ республикымнай олонхи ажахынуудай һаалишад үнеэн бүриһөө хоёр мянганһаа дээшэ гаргажа байхадань манда тон эшхэбтэр байна бшуу. Үнеэн бүриһөө 7 мянган килограмм һүн һаагдана гэжэ дуулахадаа, тэрэниие мянгаад мянгаад килограммтай сасуулхадамни жэгтэйл һэн. Энээн тушаа бодомжолхоор саг тулажа ерээ. Бидэ Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Социалис Ажалай Герой Пылжит Жалсановатай сугтаа Москвада болоһон ехэ съездын делегадууд байгаабди. Тэрэ манай колхозтой зэргэлээд түбхинэһэн ажахыда хүдэлжэ байдаг. Теэд манайхитай жэшэхэдэ, али зэргын ехэ һү һаанаб! Гиимэһээ түрүүшүүлэй дүй дүршэлые халан абахын, онол аргануудыень хэрэглэхын тула мал ажал дээрэ хүдэлжэ байдаг хүнүүд ехээр лэ оролдохо ёһотойбди гэжэ һанагшаб.

Теэд түрүү арга хэрэглэхэ гээшэ гансашье өөһэдын һанаагаар болодоггүй. Энэ бодол бэелүүлгэдэ мэргэжэлтэд ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Илангаяа малай үүлтэр һайжаруулха, энэ хүдэлмэри эмхидхэхэ, мал ажал эрхилэлгэдэ эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэр анхаралаа ходо хандуулжа, эмхидхэн ябуулжа байгаа һаань, олон һалбарита ажахымнай олзо улам арьбажаха һааб даа.

Би өөрынгөө бодожо ябаһан зарим тэды юумэнүүдые хэлэжэ байхадаа, ямаршьеб заабари үгэхэ гэжэ оролдоно бэшэб. Харин мал ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ бидэнэр али бүхы шадалаараа колхоздоо туһалалсаха, дутуу дунданuудай байбалнь усадхалсаха, үгөөрөөшье, ажал хэрэгээрээшье нүхэд нүхэдтөө туһалалсаха ёһотойбди гэжэ хэлэхэ гэнэм. Мүнөө манай совет арад Ильичэй түрэһөөр 100 жэлэйнь алдарта ойе угтахын тула тэмсэжэ байна. Манай бригадын хонишодшье энэ ехэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонхой. Энэ жэлдэ бидэнэр харууһалжа байдаг 616 эхэ хонидойнгоо 100 толгой бүхэнһөөнь зуун хурьга түлжүүлхэ, толгой бүриһөөнь 3.5 килограмм нооһо хайшалжа абаха гэһэн зорилготойбди. Оролдожо ажаллаа хадаа абаһан уялгаяа дүүргэжэ шадаха байхабди. Колхозой шэнэ Устав энээндэмнай туһалха гэжэ батаар этигэнэм.

С. ЦЫРЕТАРОВА,
Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегат, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон.

СССР-эй УРАН МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ХОЛБООНУУДАЙ ПРАВЛЕНИНҮҮДЭЙ НЭГЭДЭМЭЛ ПЛЕНУМ

СССР-эй уран мэргэжэлтэдэй холбоонуудай правленинүүдэй нэгэдэмэл пленум Союзуудай байшангай Колонно зал соо декабриин 11-дэ боложо үргэлжэлөө. «Партиина ба арадай шэнжэ шанар тушаа ленинскэ ёһо гуримуудые совет литература, искусствада бэелүүлгэ тухай» асуудал пленумэй зүбшэхэ зүйлдэ табигданхай.

СССР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь **Н. А. Пономарёв**, СССР-эй Кинематографистнуудай холбооной правлениин секретарь, СССР-эй арадай артист, кинорежиссер **С. А. Герасимов** гэгшэд үглөөнэй заседаниие хүтэлбэрилөө.

Уран зохёолшодой, Кинематографистнуудай, Композиторнуудай, Уран зураашадай холбоонуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэлнүүд тушаа РСФСР-эй арадай артист **И. О. Горбачев** (Ленинград), СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь, Белоруссиин арадай поэт **П. У. Бровка**, СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшын орлогшо **Б. С. Бурков**, Горькиин нэрэмжэтэ дэлхэйн литературын институдай директор **Б. Л. Сучков**, РСФСР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь, РСФСР-эй арадай артист **Г. В. Свиридов**, Киргизэй арадай уран зохёолшо, Киргизэй Кинематографистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ **Ч. Айтматов**, СССР-эй Уран бүтээлэй академиин президент, СССР-эй арадай уран зураашa **Н. В. Томский**, Украинын Композиторнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ, УССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша **А. Я. Штогаренко**, РСФСР-эй арадай артистка **Л. А. Чурсина** (Ленинград), Грузиин ССР-эй культурын министр, Грузиин ССР-эй арадай артист **О. В. Тактакишвили**, «Искусство кино» гэжэ журналай ахамад редактор **Е. Д. Сурков** гэгшэд үгэ хэлээ.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь **Г. М. Марков** үдэшын заседаниие хүтэлбэрилбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **П. Н. Демичев** пленум дээрэ үгэ хэлээ.

СССР-эй уран мэргэжэлтэдэй холбоонуудай правленинүүдэй нэгэдэмэл пленумдэ хабаадагшад резолюци нэгэн дуугаар баталан абаа. Ороной уран мэргэжэлтэ интеллигенци партийна ба арадай шэнжэ шанар тушаа ленинскэ ёһо гуримуудта үнэн байһан тула граждан ба зохёон байгуулхы уялганuудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гээд Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедые тус резолюци соогоо найдуулбад.

СОВЕТ МЕДИГҮҮДЭЙ ШЭНЭ ТОДОРХОЙЛОЛТО

Вирусэй үшөө нэгэ нюуса таагдаба. СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин үнэнтэ гэшүүн В. М. Ждановай, медицинын эрдэмэй кандидат Г-К. С. Чепулисай габьяа эндэ ехэ. Д. И. Ивановскиин нэрэмжэтэ вирусологиин Институдай лабораторидо удаан саг соо хэгдэһэн шэнжэлгэнүүдэй ашаар, энээнһээ урид мэдээжэ бэшэ байһан эммуно-биологическа үзэгдэл тодорхойлогдобо. Энэ научна хүдэлмэринь СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи Ухаалан зохёолго ба шэнэ тодорхойлолтонуудай хэрэгүүдые эрхилхэ комитедэй заседани дээрэ хаража үзэгдөөд, шэнэ ехэ тодорхойлолто гэжэ сэгнэгдээ, СССР-эй гүрэнэй реестртэ оруулагдаа.

Совет эрдэмтэдэй шэнэ тодорхойлолтын гол удхань юуб?

Олонхи вирусүүд гадаадахи халиһанайнгаа бүридэл соо клеткэнүүдэй белогуудтай юм. Тэндэнь вирусүүд хүгжэн амидырдаг. Мүнөө болотор эдэ белогуудай биологическа үүргэнь мэдээжэ бэшэ байһан. Мүнөө тэрэниие тодорхойлхо арга олдоо.

Клеточнэ белогууд байгаалиин бодосуудай бэе бэедээ таарахагүй хаалтые дабахада туһалдаг вирусэй «зэбсэг» байгаа гэжэ тодорхойлхо арга бии гэжэ эдэ түйлалтануудынь гэршэлбэ.

Энэ тодорхойлогдоһон үзэгдэл ходо дайралдадаг ушар бэшэ, тиигэбэшье хүнэй организмын эсэргүүсэхэдэнь вирусэй хайшан гээд дабажа гарадаг тухай олон жэшээнүүдэй нэгэн ха гээд эрдэмтэд тухайлна.

Грипп ба вируснэ бусад үбшэнэй үргэнөөр тарадаг ушар энэ үзэгдэлтэй холбоотой байжа магад гэжэ В. М. Жданов тэмдэглэнэ. Энэ тодорхойлолтые саашадань шэнжэлэн үзэлгэ вируснэ үбшэн тахалтай тэмсэхэ бүри хүсэтэй арга олгохо байна.

Совет вирусологуудай шэнэ тодорхойлолто хилын саанахи эрдэмтэдые ехээр һонирхуулна.

МЭРГЭЖЭЛ ШАДАБАРИИЕНЬ, ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ҮҮРГЫЕНЬ УЛАМ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Манай республикын партийна эхин организацинуудта тоосоото-һунгалтын суглаанууд боложо дүүрэбэ. Эдэ суглаанууд эмхи гуримтайгаар, коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэрөө гээшэ. КПСС-эй XXIII съездын, партиин ЦК-гай Пленумүүдэй абаһан шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхэ, табан жэлэй түсэбые, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилгонууд суглаануудай гол зүйлынь болоһон байна.

Тоосоото үедэ партийна эхин организацинууд улам бэхижэбэ, дайшалхы шадабаряа хүгжөөгөө, ажахые партийна талаар хүтэлбэрилхэ арга дүршэлөө бүри нарижуулаа гэжэ суглаанууд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна. Ажалшан уладай һуудал байдал һайжаруулха, культурна эрилтыень гүйсэд хангаха хэрэгтэ анхарал онсо хандуулагдаа. Энэ үедэ парти доторой, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха дүршэлөө нилээд баяжуулаа, партийна ажабайдалай хуули ёһон нарин нягтаар сахигдадаг болоо.

Коммунистнуудай зүгһөө партиин Уставай эрилтэнүүдые хэлбэришэгүйгөөр баримталха, даалһан хэрэгэй түлөө харюусалга шангадхаха, партийна болон гүрэнэй журам бэхижүүлхэ, үргэн ниитын эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ тухай асуудалнуудта анхарал нилээд хандуулагдаһан байна. Абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта табилга, кадрнуудые зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэг, үзэл сурталай хүдэлмэриие улам һайжаруулга хадаа партийна организацинуудай түрүүлэн шиидхэхэ асуудалнууд гэжэ тоологдоһониинь тон зүб гээшэ. Тэдээнтэй хамта үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлгэ, ажал хүдэлмэриие эрдэм наукын үндэһөөр эрхилэлгэ, үйлэдбэриие ашаг олзотой болголго тушаа горитой хөөрэлдөөн болоо.

Промышленна предприятинуудай коммунистнууд экономическа реформо нэбтэрүүлхэ, техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ, ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эрхилхэ асуудалнууд тушаа онсо тогтоо. Энэ талаар Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой парткомой тоосоото элидхэл, тэрээн тушаа коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд онсо илгаатай. Тус коллектив багша Ленинэй түрэһэн үдэрэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Ашаа шэрэхэ 9 һарын түсэб 101.8 процент дүүргэгдээд байгаа. Энэ үедэ 96 тонно дизельнэ түлишэ, 1250 тонно шулуу нүүрһэн алмагдаа. Үйлэдбэриие нарижуулха, түрүү онол арганууды нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ депогой уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод хубитаяа горитойгоор оруулна. Тэдэнэр үнгэрһэн 9 һарын туршада 234 дурадхал оруулһан байна. Тэдэнэй экономическа үрэ дүнгынь 45 мянган түхэригэй сэнтэй. Гэхэ зуура депогой коммунистнууд залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, хүдэлмэридэ дутагдалай үшөө олон байһан тушаа, партком болон партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэриин дутагдалнууд тушаа эрид шүүмшэлээ.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын, шэлэй, прибор бүтээлгын, «Теплоприбор» заводуудай партийна организацинуудай тоосоото суглаанууд һайнаар үнгэрһэн байна. Тэдэ суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд партиин гэшүүн бүхэниие харюусалгатайгаар хүдэлгэхэ, организациингаа, коллективэйнгээ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадуулха, КПСС-эй Устав шудалха хэрэг эмхидхэхэ шухала гэһэн эрилтэнүүдые табяа. Партийна демократиие наринаар баримталха, тэрэнэй үндэһөөр коммунист бүхэнэй урдахи харюусалгые шангадхаха гээшэ шухала асуудал. Коммунист бүхэн партиин эдэбхитэй тэмсэлшэ бшуу.

Үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ экономическа оньһонуудые үргэнөөр хэрэглэхэ тухай партиин абаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, шанар һайжаруулха, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, үйлэдбэриин гол эрьесын фондынуудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тухай асуудалнууд промышленна предприятинуудай, транспортын эмхинүүдэй партийна организацинуудай суглаанууд дээрэ гол һуури эзэлээ. Материально-техническэ хангалтые һайжаруулха асуудал мүн лэ шухалада тоологдоо. Тиихэ зуура гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандадаг, үрилтэ хэдэг, юумые арьбадхаха, алмаха гэжэ оролдодоггүй, һалан муугаар үйлэдбэри эрхилдэг таагүй ушарнууд шүүмжэлэлдэ яһала ороо.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1968 он) Пленумэй тогтоолтой зохилдуулан хараалһан хэмжээ ябуулгануудай хэр зэргэ дүүргэлтэ боложо байһан тухай ехэ хөөрэлдөөн колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай суглаан дээрэ болоһон байна. Партиин ЦК-гай Пленумүүдэй хараалһан хэмжээнүүдэй ашаа туһаар хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэмжээн нилээд ургаһан, адууһа малай тоо толгой олошорһон, тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлһэн, гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые тушаалга нэмэһэн байна.

Гэхэтэй хамта газар тариалан мууса элдэгдэнэ, уһалагдадаг газар мүртэйгөөр үргэдхэгдэнэгүй, гүйсэд ашаглагданагүй, мал ажалай хүндэ хүшэр хүдэлмэри үргэлжэдөө оньһожоруулагданагүй гэжэ олон суглаанууд дээрэ хэлэгдэһэн байна. Сэлэнгын совхозой һаалишан нүхэр Данзанова үгэ хэлэхэдээ: «Ажахын дирекци ба партком малай фермэнүүдые оньһожоруулха гэжэ оролдоногүй. Манай Ехэ Сагаанай фермэ дээрэ дүрбэн жэлэй саада тээ үнеэдэй шэнэ типовой байра баригдаа һэн. Тэрэ проектынгээ ёһоор оньһон түхеэрэлгээр хангагдаһан байха байгаа. Гэбэшье тэрэнь мүнөө болотороо хүсэндөө ороогүй. Фермын партийна бүлэг энээн тухай парткомдо хэдэ дахин һануулга хэһэн гээшэ. Зооветеринарна мэргэжэлтэд фермэ дээгүүр ёһоор ябадаггүй. Малай үбэлжэлгэ хүндэшэг байдалтай сагта үнгэргэгдэхэнь. Тэдэнэр ябантуу байха һэн» гэжэ тэмдэглээ һэн.

Гүрэнэй даабари муугаар дүүргэдэг, хүдөө ажахын продукци абалгые мүртэй нэмээдэггүй ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд шанга шүүмжэлэлдэ ороһон. Илангаяа Хяагтын аймагай, Бүрдэнэй, Хяагтын совхозуудай, «Заря» колхозой, Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой, Баргажанай аймагай Дэрээнэй совхозой, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хурсаар шүүмжэлэгдээ. Жэшээнь, Дэрээнэй совхозой тоосоото партийна суглаанай болоходо, тэндэхи коммунистнууд парткомнай мэргэжэлтэдээ муугаар ударидана, экономическа хүдэлмэри хангалтагүй байдалтай, эмхидхэлэй-партийна, ниитэ-политическэ хүдэлмэри тон һулаар ябуулагдана. Тиигэжэл совхознай мяха һооһо абаха, гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргэнэгүй гэжэ ажаглалта хэһэн байна.

Колхоз, совхозуудай олохон парткомууд отделени, бригада болон цехүүдэй партийна эхин организацинуудые, партийна бүлэгүүдые муугаар хүтэлбэрилнэ, суглаанууд үсөөн зарлагдана, ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Иимэ дутагдалнууд Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой, Хэжэнгын аймагай «Первомайский», Хэжэнгын совхозуудай. Зэдын аймагай XX партсъездын ба Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозуудай болон бусад партийна организацинуудай тоосоото суглаанууд дээрэ элирхэйлэгдэһэн байна.

Тоосоото үедэ парткомуудай ажал ябуулгые шэнжэлжэ үзэхэ, зүбшэн хэлсэхэ зуураа, саашадаа партийна хүдэлмэриин онол аргые улам нарижуулха, партийна хүтэлбэриин арга дүршэлые бүри һайжаруулха, абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые һайнаар хинадаг болохо, партийна болон гүрэнэй журам бэхижүүлхэ, кадрнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ зорилгоор коммунистнууд али олон дурадхалнуудые оруулһан байна. Иимэ ажаглалта болон дурадхалнууд илангаяа Советскэ, Октябрьска районуудай, Хяагтын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Түнхэнэй болон бусад аймагуудай партийна эхин организацинуудай суглаанууд дээрэ олоор ороһон.

Партийно-политическа болон эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха тухай асуудалнууд тушаа коммунистнууд анхаралаа үлэмжэ хандуулаа. В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо бэлэдхэл үргэнөөр дэлгэржэ, үзэл сурталай хүдэлмэриин шэнжэ шанар гүнзэгырнэ. Ленин багшын теоретическэ сурталые олониитэдэ ойлгуулан нэбтэрүүлхэ хэрэгые партийна организацинууд дэлисэ ехэтэйгээр ябуулна. Ленинэй зохёолнуудые шудалха семинарнууд олон болоо, аймагуудта ленинскэ уншалганууд болоно, лекци уншалга, элидхэл хэлгэ хаа хаанагүй эмхидхэгдэнэ, теоретическэ конференцинүүд үнгэргэгдэнэ.

Тиигэбэшье партийна организацинуудай эмхидхэн хүтэлбэрилдэг үзэл сурталай ажал ябуулгада дутуу дунда юумэнүүд үшөөл олон байһаар. Тосхон, һууринуудһаа холуур хүдэлмэрилдэг ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулагданагүй. Зарим коммунистнууд өөһэдынгөө политическэ мэдэрэл дээшэлүүлгэдэ хайхарамжагүйгөөр хандана, даалһан уялгаяа мууса дүүргэнэ, журам эбдэхэшье ушар гаргана. Иимэ ёһо бусын ябадалтай партийна зарим организацинууд эрид шууд тэмсэнэгүй, тэдэнтэй эбсэдэгшье ушар гарана гэһэн шүүмжэлэл тоосоото суглаанууд дээрэ хэгдэһэн байна.

Партиин зэргые бэхижүүлхэ, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ тухай асуудалда анхарал баһал нилээд табигдаа. КПСС-эй Октябрьска. Прибайкалнин, Хориин, Бэшүүрэй райкомууд һүүлэй үедэ залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал оролдолгоёо һайса гаргаһан байна. Дииилэнхи залуу коммунистнуудта партийна даабари үгтэдэг, партийна организациин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулагдадаг, тэдэнэр бултадаа политическэ һуралсалда ябадаг байна. Тиигэбэшье энэ талаар хэгдэмээр юумэн олон. Зарим тээгүүр залуу коммунистнууд тушаа һаналаа ёһоор табидаггүй байһаниинь суглаанай үедэ элирээ.

Комсомолой организациие партийна талаар хүтэлбэрилхэ тухай, энэ хэрэгые улам һайжаруулха тухай мүн лэ ехэ хөөрэлдөөн болоһон гээшэ.

Тобшолон хэлэхэдэ, олонхи суглаанууд һайнаар, эмхитэйгээр, эдэбхи үүсхэлэй, шүүмжэлхы шэнжэтэй оршон байдалда боложо үнгэрөө, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудаа зүбөөр тодорхойлоо. Тоосоото партийна суглаануудай хүдэлмэридэ бүхы коммунистнуудай 84 процентнь хабаадажа, 28 процентнь тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаа. Гэхэ зуура зарим парткомуудай тоосоото суглаандаа муугаар бэлдэһэн байһыень дурдангүй гарамаар бэшэ. Тоосоото элидхэлнүүд юрэнхы удхатайгаар, шүүмжэлхы маяггүйгөөр хэгдэһэн. абаһан тогтоолынгшье баһал юрэнхыгөөр бэшэгдэһэн баримтанууд бии. Жэшээнь, Хориин аймагай Хүрбын леспромхозой партийна организациин тоосоото һунгалтын суглаан үсөөн коммунистнуудай (62 процент) хабаадалгатайгаар, эмхидхэлгүйгөөр, журам һулатайгаар болоһон байгаа. Иимээр үнгэрһэн суглаае хүсэгүй дээрэ тооложо, тэндэ дахин һунгалта хэхэ шиидхэбэри КПСС-эй Хориин райком абаха баатай болоо һэн. Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой. Онохойн совхозой, «Гигант» колхозой партийна организацинуудай тоосоото һунгалтын суглаанууд үсөөн коммунистнуудай хабаадалгатайгаар үнгэрһэн байна.

Партийна организациин саашанхи дайшалхы, гүнзэгы удхатай, мэргэжэл түгэс ажал ябуулга хүтэлбэрилхы органһоо, тэрэнэй секретариин шадабарһаа дулдыдаха байһаниие арсахын аргагүй. Тиимэһээ партком болон партбюро бүридүүлгэдэ, секретариин тушаалда коммунистнуудые дэбжүүлгэдэ тон харюусалгатайгаар партиин гэшүүд хандаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ һунгагдамаал хүтэлбэрилхы органуудта политическэ һайн мэдэрэлтэй, эдэбхи үүсхэлшэ, эгээл хүндэтэй, бушуу бэрхэ нүхэд дэбжүүлэгдээ, үргэн ниитэ коммунистнуудай этигэл найдабарида хүртөө. Парткомой болон партбюрогой гэшүүдээр 3640 гаран (тэрэ тоодо мянга гаран хүдэлмэришэд ба колхозшигууд) хүн һунгагдаа. Секретарьнарай 80 процентнь дээдэ болон дунда һургуулиин эрдэмтэй зон, 25 процентнь эхэнэрнүүд.

Шэнээр һунгагдаһан партийна бюро болон комитедүүд тоосоото һунгалтын суглаанууд дээрэ коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые, оруулһан дурадхал ба һанамжануудые ниитэлэн согсолжо, шэнжэлэн үзэхэ, тэрэниие хүсэндэнь хүргэхэ зорилгоор тусхай хэмжээ ябуулгануудые хараалха байһаниинь дамжаггүй. Тиигээд тэдэнэй ямар зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһан тушаа коммунистнуудтаа мэдээсэжэ байха уялгатай. Илангаяа партиин райкомуудай, тэдэнэй гэшүүдэй болон аппарадай хүдэлмэри, онол шадабари тушаа хэлэгдэһэн шүүмжэлэл тушаа онсо анхарха шухала.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо һайн бэлэдхэл хэхын түлөө мүнөө шанга тэмсэл ябажа байна. Партийна организацинуудаар КПСС-эй ЦК-гай һүүлэй үедэ абаһан тогтоолнуудые зүбшэн хэлсэлгэ болоно. Эдэ тогтоолнууд соо заагдаһан дутагдалнууд манай республикын партийна эхин организацинуудта сэхэ хабаатай. Тиимэһээ энэ тогтоолнуудые дүүргэхэ талаар баһал ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой болоно бшуу. КПСС-эй райкомуудай гол уялгань юуб гэхэдэ, тэдэнэр партийна эхин организацинуудтаа үдэр бүри туһалжа, дайшалхы үүргыень улам үргэхын, эмхидхэхы ба хүтэлбэрилхы ехэ хүсэн болгохын түлөө хүсэл оролдолгоёо гаргаха байһаниинь мэдээжэ.

А. ШИШМАРЕВ.
КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ БОЛЗОРҺО[...]
УРИД ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМ[...]
РЕСПУБЛИКЫН ПРЕДПРИЯТИНУУ[...]
ҮДЭРҺӨӨ ҮДЭР БҮРИ ЭРШЭД[...]

Кабанскын загаһанай заводой Иннокентий Гашевай хүтэлбэрилдэг бригада ноябрь һара[...] нер загаһа барижа тушааха түсэбтэй байһан юм. Бэлэдхэлэй пунктда үнгэрһэн һарада т[...] центнер загаһа тушаагаа. Тус бригадынхид декабриин 20 болотор жэлэйнгээ түсэб дүүргэж[...] һаа гадуур 50 центнер бариха гэжэ шиидэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Петр Бодураев, Иннокентий Гашев, Сергей Жилин гэгша[...] раа хаяжа байна.

П. БУРМАКИН[...]

БЭРХЭШЭЭЛЭЙ ТОХЁОЛДОБОШЬЕ ҺА[...]

Хоёр-гурбан жэлэй саада тээ гээгдэжэ ябаһан Ардасаанай леспромхоз «Забайкаллес» комбинат соогоо мүнөө түрүүлжэ ябадаг болоо. Модошод гээгдэлһээ гэнтэ гараа бэшэ юм. Үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула хүдэлмэришэдэй ажал оньһожоруулха, шэнэ техникэ хэрэглэхэ шухала болоо һэн. Тиигэжэ кабель-кран тодхон табигдажа, хэдэн асуудал шиидхэхэ арга олгобо. Дүрбэ-дүрбэн хүнһөө бүридэһэн зургаан бригада урдань түмэр замай вагонуудта модо ашадаг байгаа. Мүн иимэ тоогой хүдэлмэришэд доодо складуудта модые ута богонёорнь илган сомодог һэн. Харин тиихэдэ ой соо модо отолон унагааха, дээдэ складуудта таллуулан шэрэхэ хүнүүд дуталдажа, түсэб дүүргэгдэдэггүй байгаа.

Кабель-кран тодхожо хүдэлгэхэтэй хамта хүшэр ажалһаа олон хүдэлмэришэдые сүлөөлжэ, модо бэлдэхэ ажалда сэхэ хэрэглэхэ арга олдоо. Мүнөө энэ кранай ашаар модон түмэр замай вагонуудта ашагдажа, хэрэглэгшэдтэ ута зандаа хүргэгдэдэг болоо. Модо шэрэлгын энэ шэнэ арга булюу һайн, үйлэдбэридэ ашатуһатай юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо леспромхоз модо бэлдэхэ, шэрэхэ даабаряа дүүргэжэ эхилээ һэн. Леспромхозой долоон бага комплексно бригаданууд һүүлэй үедэ модо отолхо, таллуулха даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлээ. Жэлэй эхинһээ хойшо отологдоһон модые ой соо хүдэлжэ байгаа хүн бүхэндэ хубаажа харахада, 570,1 кубометр хүртэхэ болоно. Харин түсэбэй ёһоор тэрэнь 499.5 кубометр юм. Бага комплексно бригаданууд В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаад, улам эршэмтэй шангаар ажаллажа эхилээ. В. Ф. Меньшиковэй, Л. И. Соболевой, И. А. Илларионовой болон бусадай даадаг бага комплексно бригаданууд социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн харуулна. Жэшээлхэдэ, нүхэр Меньшиковэй хүтэлбэрилдэг бригада һүүлэй һаранuудта даабаряа 130—140 процент дүүргэв. Леспромхозой бүхы бригаданууд даабариһаа гадуур 700 кубометр модо отолон таллуулһан байна.

Леспромхозой бэлдэһэн модон Буряадай мебелиин болон модо болбосоруулгын комбинат хүргэгдэжэ байдаг. Модошод жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур 2000 кубометр модо ута зандань ашаад, түмэр замаар Улаан-Үдэ эльгээһэн юм. Кабель-кранаар модо ашадаг Д. Д. Игүмновай бригадынхидай туһа нэмэри эндэ яһала ехэ.

Бага комплексно бригадануудай. модо ашагшадай, зөөгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ автомашинын жолоошодой олониинь эрхимлэжэ ябана. Леспромхозой модо шэрэдэг автомашинанууд хоёр халаанда хүдэлгэгдэнэ. И. К. Василенко—Т. Е. Трифонов, В. А. Гр[...] Намбаров, М. П. Разу[...] Тихомиров гэгшэдэй [...] ехэ саһанай орожо, [...] болобошье, модо шэр[...] үлүүлэн дүүргэнэ.

Тэдэнэр техни[...] шудаланхай, зүбөөр [...] Дмитрий Намбаров, [...] нин гэгшэд ээлжээ[...] машина жолоодохо [...] тальна заһабари [...] рэнэ 137 мянга[...] ябуулһан юм.

Үбэлэй хүйтэнэй [...] нөө ерэнхэй. Леспр[...] лектив эртээнһээ [...] һэн, модо шэрэхэ [...] барилһан, техник[...] дэлгэхэ арга хангаһ[...] дошодой зулаасаха [...] даһан, таллуулгын [...] һуниндөө байлгаха [...] түхеэрэгдэнхэй юм. [...] лэй ерэхэтэй сасуу [...] да элдэб бэрхэшээл [...] эхилээ. Модо шэрэ[...] саһан хушалтаа[...] Гадна һүүлэй үедэ [...] вагонууд саг соо[...] гүй, тиимэһээ бэл[...] ашагдажа ябуулаг[...] ондоошье бэрхэшээл[...] бии.

Эндэхи модошод [...] нуудые дабан гараха, [...] түсэбые, абаһан со[...] нуудаа заатагүй [...] һандаа батаар [...] оной түсэбһөө гадуур [...] метр модо бэлдэжэ, [...] тэнь эльгээхэ гэжэ [...] болюмжоёо харагд[...] байна.

Н. БА[...]

«БУЛАД ХҮЛЭГҮҮД» ТАХАЛАГДАНА

Үглөөгүүр бүри эртэ, газаа үшөө бүрэнхы байхада Сэлэн-Дүүмэ тосхоной хойто захадахи мастерской тээһээ трактор, машинануудай хүнхинөөн, түмэр түдэгын хангирха абяан дуулдадаг, мүн хүнэй хии галаар юумэ гагнажа, хүхэбтэр гэрэл яларуулхань харагдадаг.

Сэлэнгын совхозой машина, трактор заһабарилгын энэ мастерской соо жэл бүхэндэ ямар нэгэ шэнэ оньһон түхеэрэлгэ гү, али шэнэ барилга заабол бии болоод байдаг юм. Тэрэшэлэн һүүлэй нэгэн-хоёр жэл соо мастерскойн хашаа нилээд үргэдхэгдэжэ, автомашинын шэнэ гараж баригдаа.

Манай эндэ ерэхэдэ, хүдэлмэри түлэг дундаа эхилээд байба. Мастерскойн гол дундуур хэдэн тракторнууд задалаатай, тэрэниие тоһон болоһон хубсаһатай хүнүүд тойроно. Баһа хабсаргагдажа байһан тракторнууд харагдана.

Тус МТМ-е даагша Ц. С. Аюров хүдөө ажахын машинануудые даадаг механик Д. Г. Гунзынова хоёрые олоожо, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэжэ үгэхыень гүйбэбди. Тэдэнэр хэды трактор, плуг, сеялкэ заһагдахатүсэбтэй аад, хэдынь заһабарилагдааб гэжэ дэбтэр-данса, түсэбграфигаа дэлгэжэ харуулна. Мүн хэдэн түрүүшүүлэй нэрэ, обогуудые дурдаба.

— Гансал муу юумэ, ехэ дутагдалнай гэхэдэ, шухала хэрэгтэй элдэб деталь, частьнууд хүтажа, заһабарилгые гэдэргэ татана. Энээгүүр тэрээгүүр бэдэрээдшье үзөөбди,—гэжэ нүхэр Аюров хэлэнэ.

Энэмнайшье шэнэ юумэн бэшэ. Шухала деталь, частьнууд дутана гэжэ МТМ-е даагшанар, механизаторнууд жэл бүхэндэ шууялдадаг ха юм. Энээн тухай аймагай «Сельхозтехникын» отделениин хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдшье мэдэжэ байна.

Хэды иимэ бэрхэтэй хүшэршье һаань, совхозой механизаторнууд заһабарилгынгаа хүдэлмэри яһала урагшатайгаар, бүтээсэтэйгээршье ябуулна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үбэлэй үедэ эндэхид бүхыдөө 44 трактор (тэдэнэй 19-ыень байгша оной дүрбэдэхи кварталда) заһабарилха, мүн 30 тарианай сеялкэ, 15 плуг бэлэн болгохо ёһотой байгаа. Мүнөө мастерскойн газаа арбан трактор, 30 сеялкэ, 11 плуг заһагдажа, дард гэмэ болонхой, ялайтар тоһодоотой, шэрдээтэй, жэрылдүүлэн табяатай харагдана.

Газар элдүүрилгын техникэ, зэмсэгүүдые заһабарилдаг бригадын (бригадирынь Даша Гунзынов) слесарьнууд илангаяа һайнаар хүдэлөө. Тэдэнэр байгша оной дүрбэдэхи кварталда 18 сеялкэ заһабарилха аад, мүнөө болзорһоонь холо урид гушан сеялкэ бэлэн болгоод гаргаа. Үшөө найман плуг заһабарилаа. Эндэ мастерскойдо үнинэй хүдэлжэ байһан дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд Лубсан-Данзан Жалсанов, Галдан Цырендоржиев онсо шалгарна. Мүнөө сагай уларилай яһала дулааншье һаань, хүйтэнэй үедэ газаа плуг, сеялкэ заһажа, түмэр гүдэгэ нөсохо гээшэнь тиимэшье амар бэшэ.

— Нилээд ехэ заһабаритай арбан трактор өөһэдынгөө мастерскойдо бэлэн болгожо гаргаабди. Мүнөө үень МТМ соомнай найман трактор заһагдажа байна. «Т-40» түхэлэй гурбан тракторыемнай Оронгын мастерской заһана. Үшөө «ДТ-75» түхэлэй гурбан тракторые Шэнэ-Бэрээнэй завод заһабарилдаг. Тиихэдэ табан тракторыемнай «Сельхозтехникын» аймагай отделениинхид бэлэн болгожо үгэхэ юм,—гэжэ Петр Аюров хөөрэнэ.

Тракторнуудые заһабарилдаг хүнүүдые «булад хүлэгүүдые» тахалагшад гэхэдэ ёһотойл гааралха. Тэдэнэй уран бэрхэ, найдамтай гараар лэ эдэ «булад хүлэгүүд» ерэхэ хабартаа плуг, сеялкэ шэрэжэ, үргэн талые зэдэлүүлхэ, үндэр баян ургасын үндэһэ һуури табиха бшуу. Эндэ хүдэлэгшэдэй дундаһаа тракторай «зүрхэн» мотоорнуудые заһабарилдаг узелай слесарь, коммунист Степан Шишмарев, 25 жэлдэ хүдэлһэн бэрхэ токарь Долгоржап Чойжонимаева, хии галаар гагнуури хэдэг Бимба Лубсанов, түмэршэ дархан Виктор Шишмарев гэгшэдые онсолон магтамаар. Тэдэнэй хэһэн хүдэлмэри холодоо эрхим шанартай байдаг.

Сэлэн-Дүүмын механизаторнууд агууехэ багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн үдэр болотор бүхы техникаеэ хабарай тарилгада бэлэн болгожо табиха гэһэн зорилго урдаа табяад, эршэмтэйгээр хүдэлнэ.

В. САМБУЕВ.

Сэлэнгын аймаг.

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй коммуняс ажалай ударник Петр Киселев табан жэлэй түсэбөөр булад хайлуулжа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГ[...]

Улаан-Үдын аэропортын авиаторнууд амжалтатайгаар ажаллажа байна. С. М. Тарасовай хүтэлбэриллэг бригада энэ жэлэй түсэбые болзорһоонь хорин хоногоор уридшалан дүүргэһэн тухайгаа һаяхан элидхэбэ.

Тэдэнэр энэ жэлэй эхинһээ хойшо «АН-24», «ЛИ-2» гэһэн самолёдоор хахад миллион шахуу пассажирнуудые шэрэһэн байна. Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө 40 мянган пассажирнуудые шэрэхэ шэнэ уялга тэдэнэр абаа.

Борис Рассадин, А[...] лютин, Борис Тар[...] Лужновский, Юрий [...] лэй «АН-24» самоле[...] жуул багша Ленинэй [...] лэлэй социалис мүр[...] химлэжэ ябана. [...] Е. Бельков, В. С[...] А. Григорьев гэгшэд[...] «ЛИ-2» самолёдой [...] мүн лэ һайнаар ажал[...] һан уялгаа үлүүлж[...]

И. ХРА[...]

АМТАН ЭДЕЭ БЭЛД[...]

Үдэрэй 12 час болоһые конторын дэргэдэхи ради[...] Тэрэл бэзэ, эндэ тэндэһээ Бэшүүрэй совхозой хүдэлм[...] хаагшад хэжэ байһан ажал хүдэлмэреэ орхижо, гэр гэр[...] шангаар хөөрэлдэн, энеэлдэн һубарижа, һүндэлжэ эх[...] даа үдын хоолой забһар болобо гээшэ.

Биишье баһа сугтаа кочегараар хүдэлдэг нүхэртөө:

— Зай, Анатолий, столоводо ошожо, эдеэлээ,—гэжэ [...] Гэрэм арсабагүй. Урдань энэ Шэбэртын столово соо [...] лээдгүй эдеэлэгдээ юм. Бэлдэһэн эдеэниинь үшөөл һа[...] рэгдэдэггүй, амта шэмэ багатай байдаг һэн. Харин һүүл[...] рэгүй һайнаар бэлдэгдэдэг болоо гэжэ хэлэлтэй. Һаяна[...] за шанадаг болоһониинь бүри һайшаалтай. Буузань шэ[...] һэтэй байдаг. Ахалагша эдеэшэн Валя Шоймполова ху[...] наһанда хүрэмэ эдеэ бэлдэхын түлөө анхаралаа ехэ [...] байна. Эндэ дүршэлтэй тогоошод П. Дымбрыловагай, Ц. [...] гай оруулһан хубита ехэ aаб даа.

Бэшүүрэй аймагай Загаһай сельпогой Шэбэртын столо[...] шэд оролдосо ехэтэйгээр, эршэмтэй һайнаар хүдэлжэ бай[...]

Д. ДАМ[...]

ВОЖДИДО ЗОРЮУЛАГДАҺАН

...і болон уран һайханай ...тудай выставкэ Москва... ...ехэ зал—Манеж соо ...Һахад километр шахуу ...энэ байшангай үүдэн ... ороной тугууд над...на. Юуб гэхэдэ. тус ... аяар жаран ороной ...нууд эрхим бүтээлнүү...э бшуу.

...р Ильичэй эгээн ду...жэм «Апоссионатын» ...шагаар, таһалгаряагүй ...ставкэ хаража ябаһан ...үнүүдэй сэдьхэлдэ, ... холын сагые, дүлэтэ ..., хатуу тэмсэлээр со...наранууды, илалтата ...һануулаадхина. Шала..., нарин нягтаар сог...охёогдоһон стендүүд ... асари, томо бүргэд ...далиннууд шэнгеэр Ма...найе һэтэлэн дарайлда... суг выставкэдэ оро...гай Гүрэнэй универси...ент, негр хүбүүн—аяар ...занһаа ерэһэн Зимбе ...шэ вождиин бага на... фотонуудай урда ни...зогсобо. Тиихэдэнь би ... Владимир Маяков...э мүрнүүдые ухаандаа

...хэйн вождь—
Ленинэй
...нэ
...хлэн дээрэ дуугардаг
байһандань
...һатай
...шье һаа, би заабол,
...тнигүй
... шудалха һэм.

...н шудэнүүдээ харуу...илхэ зуураа, Зимбе ...од хэлэ шудалжа бай...аа. Ленинэй орон — ...э һураха хүсэлэйн... тухай мүнөө дээрээ ... хэлэн дээрэ намда ... Гансашье Зимбе бэшэ, ...ье хари гүрэнэй эрхэ...он гэжэ абаһаар ту...

Хэлээрнь, хубса... Германиин Демократи...публикаһаа ерэһэн аян... залай экскурсовод ...н дээрэ зарим фото... үдхые тайлбарилжа ...эдэ Венгриин рево...дь Бела Кун гэгшэтэй ...Ильич Ленинэй Улаан ...рэ зэргэлэн байһан ... фотын дэргэдэ хараб... хэдэн залуушуул зог... халуунаар ярилда...нүүд гэжэ абаһаар

...эдэнэй урдуур киногой ... кадрнууд мэтээр фо... һубарина. Тэдэнние ...оонь хаража байха...даа, КПСС-эй түүхын хуудаһануудые ираһандал болоноби. Владимир Ильич Петербүргын «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союз» гэһэн кружогой гэшүүдтэй һууна. Тэдэнэй дунда манай буряад орондо тэмсэлэй дүлэн соогуур унаһан суута революционер Иван Васильевич Бабушкиниие обёорон танинабди. Ленин хилын саана. Швейцари. Лондон. Пельшын хадата нютагай Поронино һуурин. Агуухэ Октябриин революциин илаһан тухай дохёолһон «Аврора». Ленин Финляндска вокзал дээрэ. Броневигэй оройһоо түүхэтэ үгээ хэлэнэ. Ленин Коминтернын заседани дээрэ. Владимир Ильич таряашадтай сэхэ үгэ тааралжа ярилдажа һууна. Горки. Эндэ Ильич Надежда Константиновнатаяа амаржа һууна. Ленин Кремль соо...

Агуухэ вождиин ажабайдал оронойимнай, социализмын илалтын түлөө тэмсэлэй түүхэтэй таһаршагүй холбоотойгоор, ехэтэ бодомжолон тааруулагданхайгаар эндэ харуулагдана. Тиигэншьегүй яахаб даа. Хуушанай фотомастернууд М. Апельт, М. Наппельбаум болон бусадай буулгаһан фото-зурагууд эндэ агуухэ түүхын гэршэ болон хадаатай, баранай анхарал татана.

Үгы, эндэ гансал Ильичэй ажабайдалда зорюулагдаһан фото-зурагууд табяатай бэшэ. Энэньшье ойлгосотой, юуб гэхэдэ, таби гаран жэл соо манай орондо, бүхы бүмбэрсэг дэлхэйдэ боложо байгаа агуухэ хубилалтанууд, түүхын эрьелтын түргэдэлгэ имагтал тэрэнэй нэрэтэй. захяа заабаритай сэхэ холбоотой бшуу. Тиимэһээл энэ выставкын олохон лэ стендүүд манай ороной дабаһан асари ехэ алхамуудые, хүгжэлтые гэршэлнэ. Түрүүшын тракторай Сталинградай заводой үүдэнһээ гаража ябаһые харанабди. Горький хотодо бүтээгдэһэн автомашина, Кузбассай дүлэтэ домнонуудай туяан, түрүүшын колхозууд... Валерий Чкаловай баатар габьяа, аадар бороодол адхарһан амаршалга. Дайнай жэлнүүд хара утаа татан орон дээгүүрнай һунана. Рейхстаг дээрэ илалтын Улаан туг далбана. Дайнай һүүлэй табан жэлнүүдэй дабшаса. Ангарын галнууд... Эндэ табигдаһан фото-зурагууд манай ороной хүгжэлтэ тухай бэшэгдэһэн үнэн һэдэбтэ ямар нэгэн гайхамшаг ехэ поэмэ шэнгеэр сэльхэлдэ хадуугдана.

Удаань Вьетнамай тэнгэридэ улаа бутаран унажа яһан американ самолёт харахадаа, досоомнай хүйтэ даажа эхилнэ. Хамха бута һүрэһэн һургуулинууд, хүүгэдэй яслинууд, уур сухалаар зангирһан уралнууд, автомат буу адхаһан сэрэгшэд. Ван Ми Сун, Тхиеу Дань, Со Лин болон бусадай буулган энэ выставкэдэ эльгээһэн фото-зурагууд бүмбэрсэгэймнай халуун һудалай сохилон байһан газарнуудта маниие асарна. Кубын, Африкын, Австралиин, Америкын фотомастернууд энэ дэлхэйн хубилжа байһан тухай, арад олоной өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байһан тухай, эдэ бүгэдэндэ Ильичэй асари ехэ нүлөө үзүүлһэн тухай домоглоно.

— Тобшолон хэлэхэдэ, бүхыдөө энэ выставкэ Владимир Ильич Ленинэй бүмбэрсэг дэлхэйн түүхэдэ үзүүлһэн нүлөөе үндэһөөрнь харуулха гэһэн гол зорилготой,—гэжэ тус выставкын заалые даагша мантай хөөрэлдэхэ зуураа мэдүүлээ.

Энэнь тон зүб. Выставкые хараһан зоной һанамжануудтай дэбтэр ирахада, мүн лэ энэ болол онсологдоно. Эндэ Европын социалис оронуудай, Африкын гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй, Латин Америкаһаа, мүн бүмбэрсэгэй бусадшье хубинуудһаа ерэһэн зоной элдэб хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн һанамжанууд согсологдонхой.

Намда ушөө нэгэ баяртай уулзалга болоо. Дээрэ дурсагдагша Зимбе Катиере гэгшэтэй ээлжээтэ стендэ ошоходомнай, хоёр сагаахан эшэгэ арбан табанай һара шэнги түхэреэн нюуртаа хашаад, юрын буряад эхэнэр энеэбхилжэ байба. Доронь «Хонишон Данзанова» гэжэ бэшээтэй. 1959 ондо фотокорреспондент М. Недобабова гэгшэ буулгаа. Хажуудань мүн лэ буряад дэгэлтэй, бодолгото болоһон хара шарайтай эхэнэр сасагтай шебогор малгай үмдэнхэй зогсоно. Энэ зураг баһал тэрэ М. Недобабова буулгаа. Түрэл нютагаа агшам зуура шэдитэ аргаар ерэһэн шэнги боложо. хажуудахидаа Байгал далай, Улаан-Үдэ хото, Хэжэнгэ нютаг, ажалша малша буряад зон тухайгаа хөөрөөб. Харюудань Зимбе өөрынгөө орон нютаг, Байгаалиин гайхамшаг баялиг тухай гараа арбагануулан, шанга шангаар хөөрэнэ. Танзаниин таряашадай шэнэ замаар урагшаа дабшажа байһан тухай тогтоходоо, нэгэ стенд дээрэ табигдаһан түрэл орон тухайгаа домоглоһон фото-зураг руу оло дахин заана.

— Бидэшье тракторaар газараа элдүүрилдэг болохобди,—гэжэ тэрэ ерээдүй тухайгаа ехэ найдамтайгаар хөөрэнэ.

Тиихэдэнь этигэнгүй байхаар бэшэ һэн. Энэ выставкэ харахадаа, ерээдүйн ехэ найдал Ленин олгоо гэжэ Зимбе батаар этигэһэн байха. Нюур шарайншье минии һанамжа баталжа, омогорхол, баяраар халин байхадал гээ һэн.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

...ЫН САМАХИ ЛЕНИНСКЭ ВЫСТАВКЭНҮҮД

...Ленинэй түрэһөөр 100 ... зорюулагдаһан выс... хилын саанахи оро... 1970 ондо эмхидхэхээр ...

... туг доро», «В. И. ...э выставкэнүүд ха... орондо нээгдэхэ юм. ...ый тоодо уран зура...льптурна бүтээлнүүд, ...ууд, газетэнүүд, лис... плакадууд, номууд, ...уд, марканууд, дурас...медальнууд, македүүд ...рида, Венгридэ эльгээг...териалнууд бэлдэгдэжэ

... «Ленин» гэжэ фотовыс... Вьетнамай Демокра... Республикада, Корейн ...мократическа Республикада, Кубын Республикада, Монголой Арадай Республикада. Алжирта бэлэг болгогдожо, дамжуулан үгтэхэ юм.

Выставкэдэ ерэгшэд Ленин тухай документальна уран һайханай фильмүүдые, манай орон доторхи социалис байгуулалта тухай хаража болохо байна.

(ТАСС-ай корр.).

ЛЕНИНСКЭ МАРШРУУДААР

СОФИ. (ТАСС). Ойн баярай, 1970 ондо Болгариин хэдэн арбаад мянган эрхэтэд В. И. Ленинэй ажабайдал ба революционно ажал ябуулгатай холбоотой газарнуудаар аяншалха юм. «Интурист» «Балкантурист» хоёрой хоорондохи хэлсээнэй ёһоор, Болгариин ажалшадай олохон бүлэгүүд Советскэ Союзаар аяншалжа, Москва, Ленинград, Разлив, Ульяновск, Горькидо хүрэхэ юм.

Владимир Ильичэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, «Варна—Ленинград» гэжэ маршрудаар «Варна» гэжэ аятай зохид дизель-электроходой ойн баярай тусхай рейсые «Балкантурист» эмхидхэхэнь. Ерэхэ жэлэй апрелиин 1-һээ тэрэ рейснь эхилхэ юм. Туристнууд дэлхэйн пролетаридай вождиин нэрэтэй холбоотой газарнууд болон хотонуудта хүрэхэ.

«Варна» апрелиин 22-то Ленинградай портдо хүрэхэ, тэрэнэй пассажирнууд революциин хотодо болохо ленинскэ ойн баяр ёһололдо хабаадаха юм.

...АГ ДЭЭРЭ: Ленинскэ зал соо эмхидхэгдэһэн «В. И. Ленин ба публична библиотекэ» гэһэн ...
ТАСС-ай фотохронико.

МОСКВА. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай ба документальна фотонуудай уласхоорондын выставкэ нээгдэһэн байгаа. «Улаан талмай. Лениндэ» гэһэн фото буулгаһан ТАСС-ай корреспондент Валентин Соболевто выставкын ехэ приз олгогдоо.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Улаан талмай. Лениндэ» гэһэн В. Соболевой фото. ТАСС-ай фотохронико.

ТҮРҮҮШЫН КОММУНАРНУУДЫЕ МАРТАДАГГҮЙ

Энэ ушар өөрын онсо түүхэтэй юм. Швейцариин зүүнэй социал-демократ, удаань коммунист болоһон хүн хорлолгын үедэ Владимир Ильич Ленинэй ами наһые бэеэрээ далдалжа абарһаниинь мэдээжэ. Тэрэнэй нэрэнь—Фриц Платтен. Иимэ ушар Петроградта Михайловска манеждэ митингһээ автомобильда һуугаад Платтентэй хамта Ильичэй бусажа ябаха үедэнь болоһон.

Ленин Платтениие ехэтэ хүндэлдэг, этигэдэг байгаа. Туршалгын-жэшээтэ коммунанууд гү, али кооперативуудые эмхидхэн байгуулха хэрэгтэ хабаадахыень нэгэтэ Ильич тэрээндэ дурадхаһан юм. Платтен Владимир Ильичэй дурадхалые зүбшөөн абаа. Симбирскэ губернидэ, Ленинэй түрэһэн нютагта, бүлэг нүхэдтэйгөө хамта коммуна байгуулха гэжэ шиидэбэ. Канадейскэ волостиин Новая Лава тосхониие коммунынгаа түб болгохоор шэлэһэн байна. Тэрэ коммунадаа «Солидарность» гэжэ нэрэ үгэбэ.

...Шэрүүн хүйтэн нэгэ үдэшэ ашаа тээһэн мори шаргатай хүнүүд тосхондо хүрэжэ ерэлэй. Тэндэхи таряашад уужам һэруул гэртэ суглараад, ашаатай шаргаар ерэлсэһэн үндэр, туранхай хүн нютагай зондо хандан, иигэжэ хэлэбэ:

— Бидэнэр, Швейцариин хүдэлмэришэд - интернационалистнууд, таанартай хамта коммуна эмхидхэхээ ерээбди...

Иигэжэ эхилһэн юм.

Эдэ мүрнүүдые бэшэгшэ хадаа «Солидарность» коммунын ветерануудтай уулзаха азатай байгаа. Колхозно үйлэдбэридэ үнинэй хабаададаг Анастасия Петровна Казакова Фриц Платтениие, тэрэнэй нүхэдые һайн һанана. Коммунарнуудай трактораар түрүүшын бураздаа гаргаһые һанана. Казакова Швейцариин интернационалистнууд тухай ехэ һайшаалтай, хани халуунаар дурдана. Ажал хэхэ дуратай энэ эхэнэр тэдэнэй шэн зоримгойгоор, абьяастайгаар ажаллахые һонирхон харадаг байба. Огородуудаа, тарилгаяа тэдэнэр тон гуримтай байлгадаг бэлэй. Казакова тиихэдэ коммунын һаалишанаар хүдэлдэг байһан. 1931 ондо Коммунис партиин зэргэдэ ороһон юм.

— Платтен урин сэдьхэлтэй, зулгы зантай хүн бэлэй,—гэжэ Анастасия Петровна хөөрэнэ.— Хэнииешье бададаргүй, юумэ ойлгуулжа үгэхэ, тайлбарилха гэжэ оролдодог байгаа. Гомдолтойгоор ерэһэн хүниие урма зоригтой болоод, сэдьхэлээ ханаад бусахыень харахаш.

Кирилл Михайлович Трофимюктай хөөрэлдэхэдэ һонин байба. Тэрэнэй гэрэй буланда хадаатай «Новоспасска районой Фрунзын нэрэмжэтэ колхозой габьяата хүдэлмэришэн эндэ ажаһуудаг» гэһэн таблица анхаралыем татаба. Тэрэнэй ажал ябуулгань Фриц Платтентэй хамта эхилһэн юм. Трофимюк пилорамада хүдэлдэг байһан.

— Хүшэр хүндэ жэлнүүд байгаа. Гэбэшье тэдэнэй эхи табиһан шэнэ ажабайдалай үрэһэн үрээ үгэжэ эхилээ,—гэжэ Кирилл Михайлович хөөрэнэ.—Коммунын эрхим гурим заншалынь улад зоной дунда дэлгэрэнхэй. Ажалда абьяастай дуратайгаар хандалга тэдэнэй гол шухала шанарынь болоно. Түрүүшын коммунарнууд тухай эндэхи залуу үетэдшье һанадаг. Хүдөөгэй һургуулидахи пионерэй дружинада Фриц Платтенэй нэрэ үгтэнхэй юм. Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, түрэл тосхонойнгоо түүхые бэшэхэ гэжэ үхибүүд шиидээ. Тэдэнэр үнинэй коммунарнууд тухай материалнууд, документнүүд, фото-зурагуудые суглуулна. Тэрэ үеын коммунын орондо бии болоһон «Радищевский» гэжэ совхозой фермэ, тоогууд, поли дээрэ һургуулиинхид амаралтануудай үеэр ошожо, аха нүхэдтөө туһална.

Хүдөө нютагай ажалшад түрүүшын коммунарнуудай гаргаһан харгыгаар урагшаа дабшана.

...Новая Лава тосхоной захада модоор баригдаһан хоёр гэр байдаг. Симбирскэ губернидэхи (мүнөө Ульяновск область) түрүүшын коммунарнууд тухай дурасхаал болгон эдэ гэрнүүд орхигдоо. Ильичэй заабаряар эхилһэн хэрэг үргэлжэлүүлэгшэд энээниие дурасхаал болгон үлөөгөө бшуу.

Александр ЛАРИОНОВ.
(АПН).

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

Арадай элүүрые хамгаалхын тулада

АЛЖИР. (ТАСС). 1970—1973 онуудай арадай ажахын түсэбэй ёһоор элүүрые хамгаалгые хүгжөөлгэдэ мүнгэ зоори һомолхо тухай асуудалые АНДР-эй Революционно Совет ба Министрнүүдэй Совет хамтынгаа заседани дээрэ хаража үзөө.

Дүрбэн жэлэй турша соо 20 шэнэ больница бариха, больницануудай оронуудай тооe 42 мянганһаа 46 мянга хүрэтэр олон болгохо гэжэ хараалагдаа. 100 диспансер, 100 поликлиникэ, шэнэ медицинскэ лабораторинууд, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй байха гэрнүүд баригдаха юм.

ЭНЭРХЫ ЁҺОНОЙ ЯБУУЛГА

ХАНОЙ. (ТАСС). Туһамаршадай армиин талаһаа плендэ абтаһан 23 солдадые сүлөөлхэ гэһэн шиидхэбэри Гонконг провинциин арадай сүлөөрэлгын комитет ба арадай-революционно комитет шиидхэбэри баталан абаа гээд «Освобождение» гэжэ хэблэлэй агентствын мэдээсэлдэ үндэһэлэн, ВИА агентство дамжуулна. Хоадонг райондохи Анхоадахи харуулда декабриин 2-ой һүни доботолго хэхэдээ, эдэ солдадуудые арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд пленда абаһан байгаа.

Эрид шанга хэмжээнүүд

ПАРИЖ. (ТАСС). Оронойнгоо Гвинейтэй (Бисау) хилэтэй урда талын Казаманс областьдо сэрэгүүдые эльгээхэ гэжэ Сенегалай правительство шиидхээ. Сенегалай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түрүүшын бүлэг сэрэгүүд тиишэ эльгээгдэһэн байна.

Гвинейтэй (Бисау) зэргэлһэн хилэ шадарай Сенегал хүн зондо Португалиин сэрэгүүд нэгэтэ бэшэ доботолдог байгаа гэжэ мэдээжэ байна бшуу.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сесси

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Колониальна дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө тэмсэжэ байһан арадуудта али бүхы туһаламжа үзүүлхыень, тусхайлбал, Африкан нэгэдэлэй организацитай (ОАЕ), тэрээгээр дамжуулан национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэй харилсаа холбоо байгуулхыень, Португалиин захиргаан доро байдаг Родезиин, Намибиин, бусад газар нютагуудай дарлагдаһги арадуудта туһаламжа үзүүлхэ тодорхой программа хараалхыень ООН-ой тусхай эмхи зургаануудта, уласхоорондын зохихо организацинуудта, тэрэшэлэн организациин шатаар абтадаг элдэб программануудта һанамжалан дурадхаһан резолюциие ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сессиин дүрбэдэхи комитет баталан абаа.

Энэ резолюциие баталан абахые арсажа, имагтал США-гай, Англиин, Португалиин ба ЮАР-ай делегацинууд дуугаа үгөө.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сессиин Нэгэдэхи (Политическэ) комитет химическэ ба бактериологическа зэбсэг тухай асуудалаар резолюцинуудай проектнүүдые саашань зүбшэн хэлсээ, тэдэниие үндэр дуунда табяа.

Уласуудай хоорондын зэбсэгтэ тулалдаануудта дай хэхэ химическэ ба биологическа ямаршье зэбсэгүүдые хэрэглэлгэ уласхоорондын бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн гуримда, Женевскэ протокол соо найруулагдаһан гуримда харша гэжэ соносхоһон резолюциин проектые хүгжэжэ эхилһэн бүлэг оронууд, тэрэшэлэн Швеци ба Югослави дурадхаһан байгаа. Энэ проект 58 дуугаар баталан абтаа, 3 делегаци буруушаажа дуугаа үгөө, 35 ороной түлөөлэгшэд һаналаа баряа.

Резолюциин проектые США-гай, Португалиин, Австралиин делегацинууд буруушаажа дуугаа үгөө, Англиин ба Франциин делегацинууд һаналаа баряа. СССР-эй ба социалис оронуудай делегацинууд резолюциин проектые дэмжэжэ дуугаа үгэһэн байна.

Химическэ ба бактериологическа зэбсэгүүдые усадхаха бүхы асуудалнуудаар өөрынгөө элидхэл ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXV сессидэ хүргэхыень буу зэбсэг хуряаха талаар комитет резолюци соо уряалагдаһан байна.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Нютагаа урилһан палестин арабууд тухай резолюциин проектые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сесси пленарна заседани дээрээ һайшаагаа.

Дурсагдаһан резолюцинуудые хангахын тулада ООН-ой Уставай ёһоор зохихо үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абахыень Аюулгүйн Соведые Генеральна Ассамблей гуйгаа.

Палестинын нютагаа урилагшадта материальна туһаламжада үзүүлэлгэдэ хамаатай резолюцинүүдэй бусад хоёр проектые Генеральна Ассамблей һайшаагаа.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Колони оронуудта, Урда Родезиин, Намибиин ба Португалиин болон бусад колониальна эзэмдэлгэ доро байдаг газар нютагуудай арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай декларациие бэелүүлгэдэ һаад ушаруулдаг хариин этэгээдүүдэй ябуулгануудые буруушааһан резолюциин проектые ООН-ой Генеральна Ассамблейн Дүрбэдэхи комитет 94 дугаар һайшаагаа, хоёр делегаци буруушаажа дуугаа үгөө, 17 ороной түлөөлэгшэд һаналаа баряа.

Испаниин Сахара тухай резолюциин проектые комитет 89 дугаар һайшаагаа, 7 делегаци (тусхайлбал Португали, ЮАР ба США) һаналаа баряа. Тус проектые Ганын, Иракай, Пакистанай, Сенегалай, Сириин, Тунисай болон Югославиин түлөөлэгшэд дурадхаһан байгаа. Испаниин Сахара гэдэгэй өөрыгөө тодорхойлхоор хуулита эрхые резолюци лаблаһан байна. Генеральна Ассамблейн зохихо резолюцинуудые хүсэдөөр бэелүүлхэ бодото хэмжээнүүдые абахын тулада Испаниин Сахара гэдэгтэ тусхай түлөөлэгшэдые дары түргэнөөр эльгээхыень ООН-ой Генеральна секретарьта резолюци дурадхана. Испаниин Сахарада асуулта үнгэргэлгые бэлдэлгэдэ, тэрэниие үнгэргэлгын хойноһоо ажаглалгада ООН-ой хэр зэргээр хабаалалсаха байһые түлөөлэгшэд тодорхойлхо ёһотой.

Урбалта хэхэ һэдэлгэ зайсуулагдаба

КАИР. (ТАСС). Гүрэнэй урбалта хэхэ һэдэлгэнүүдые Ливиин засагаархидай зайсуулһан тухай Ливиин радио соносхоо. Үгэлсэлгэдэ хабаадагшад арестовалагдаа гээд МЕН агентство мэдээсэнэ.

Үгэлсэлгые оборонын министр Адам Аль-Хавваз, дотоодын хэрэгүүдэй министр Муса Адам толгойлһон байгаа гээд Ливиин Революционно Соведэй тусхай мэдүүлгэдэ үндэһэлэн агентство зааһан байна.

Урбалта хэхэ һэдэлгэ хилын саанаһаа тухирагдаһан байгаа гээд радио өөрынгөө дамжуулганууд соо мэдээсээ. Хариин сэрэгэй баазануудые өөрынгөө орон дотор үгы болгохо талаар алхамуудые Ливиин хэжэ байһан үедэ правительствада эсэргүү үгэсэлгэ бэлдэгдээ гээд радио дамжуулганууд соогоо мэдээсээ.

Ливиин правительствын Революционно Соведэй нэрэ дээрэ элдэб организацинууд болон тус тус хүнүүд дэмжэлгын телеграммануудые эльгээжэ, гүрэнэй урбалта хэхэ һэдэлгые тэдээн соогоо буруушааһан байна.

Ээрхэг түримхэй хараа шэглэлые шүүмжэлгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Декабриин 9-дэ болоһон пресс-конференци дээрэ президент Р. Никсонэй хэһэн мэдүүлтые американ хэблэл шүүмжэлхэдээ, Вьетнамда урдынгаа хараа бодол Сагаан байшангай саашадаа баримталха хүсэлэнтэй байһыень энэ мэдүүлгэ харуулна гэжэ тоолоно.

«Нью-Йорк таймс» иигэжэ бэшэнэ. Зүүн-Урда Азидахи асуудалые сэрэгэй хүсөөр тааруугаар шиидхэхэбди гэжэ Пентагоной найдадаг байһые Никсонэй үгэ харуулжа үгэнэ. Президент хадаа хэлсээ хэхэ аргаар гуримшуулга түйлахa найдабариие хүсэдөөр һалгаагаа. Парижд ахи хэлсээнүүдэй саашадаа урагшатайгаар хүдэлхэ аргагүй болгоо.

У. Пальме мэдүүлгэ хэбэ

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикада эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ба эм домоор туһаламжа үзүүлхэ асуудалаар өөрынгөө хараа бодол хубилгахыень Швециие баадхаха гэһэн США-гай бүхы һэдэлгэнүүдые Швециин премьер-министр Улоф Пальме декабриин 10-да буруушаагаа.

Энэ хараа бодолоо хубилгахынь тулада США һүүлэй үедэ Швецидэ экономическа ба бусад аргануудаар баалалта хэдэг болоо, тусхайлбал, Швециин фирмэнүүдтэ урьһаламжа үгэхөө болихобди гэжэ занадаг.

«Дайнһаа ехээр хохидожо байгшадта туһаламжа үзүүлхэ энэрхы ёһоной туһаламжа» үзүүлэлгэһээ Швеци арсажа шадахагүй гээд У. Пальме онсолон тэмдэглээ.

Вьетнамда США-гай хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгые буруушааһан угаа ехэ митинг Лондондо болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: демонстрацида хабаадагшад США-гай посольствын дэргэдэ американ тугые галдаа. «Холбоото Штадуудай хэжэ байһан империалис дайн байлдаае Англи дэмжэхээ болихо ёһотой!» гэһэн үгэнүүд плакадууд дээрэнь бэшээтэй байгаа.

ЮПИ-гэй—ТАСС-ай фото.

Ц. ДАМДИНЖАПОВ

БАДМА БАТА ХОЁР

(Повестьhоо хэһэг)

Бусад олон үндэһэ яһатадтал адляар буряад арадта жаргалай зам зааһан ашата багша Лениндэ, ангиин тэмсэл, социалис революци ба граждан дайнда зорюулжа уран зохёолшо Ц. Ж. Дамдинжаповай бэшэһэн «Бадма Бата хоёр» гэжэ повестьһоо нэгэ хэһэгыень уншагшадтаа дурадханабди.

4.

— «Хүбүүд, аа, наашаа бушуухан ерэгты» гэhэн танил үгэнүүд тухай дээрэ хэлэгдэhые мартаагүй ёhотойбди. «Ябаган алтарганаата баг-саг шугы руу Бадма Бата хоёр ямар нэгэн үзэгдөөгүй, гоё гуаа юумые үзэхэ харахаяа байhан шэнги ехэ хүсэл эрмэлзэлгэтэйгээр гүйлдэшоо.

— Зай, хүбүүдни, hайн hайхан, амар амгалан байна гүт? Ядаа туляа, зобоо зүдэрөө үгыгта? Манзан шэрээтэтнай гани галаб, гай гажар болоhо, галзуу дошхон абари зан гаргаагүй аабза? — гэжэ Митыб тоомоотой аад, налгай зөөлэхэнөөр хүбүүдhээ асууна. Тиихэдэнь үнэн сэхэ хүн гээшэмнай одоол иимэ байдаг юм байна гэhэн бодол мүнөөхи хоёрой сэдьхэл соо түрэжэ, уяруулна янзатай.

Гэмгүй hайн ааб даа... Теэд... теэд... теэд... гэлдэн, мүнөөхи хоёр хүбүүд уруугаа хаража, муудан алдаад, аниргүй болошобод.

— Даа, зай, ехэшье hайн байгаагүй ха юмта даа, хөөрхэд,—гээд Митыб hанаа ехээр алдан, эдэ хоёр ургажа байhан улаан бургааhан мэтэ залуухан, hэргэлэн хүбүүдые хайрлажа, эдэнэй заяан тухай, хубисхалай хэрэгэй түлөө эдир зүрхэнүүдээ үгэhэн тухайнь бодон болон, ерээдүй сагта жаргалтай, жабхалантай ябахыень хүсэнэ.

— Энэ Митыб гэжэ хүн тухай манай Бадма Бата хоёр ходо дурдадаг, hайн hайханаар хэлсэдэг, үльгэрлэн магтадаг байна. Энэнь ямар намтартай, ямар түүхэтэй хүн байгаа юм ааб? Митыб Данжуров — уудам үргэн Сэлэнгын Баян-Гол гэжэ нютагта 1892 ондо түрэhэн. Митыбэй эсэгэ Данжур гэгшэ тиимэшье шадалтай хүн бэшэ hэн. Долоо, найман үхэртэй, хоёр моритой, арбаад гаран хонитой — пуглихан гээшье hаа пуглихан, үгышье hаа үгы, юрэ дундашаг шадалтай айл байгаа. Эсэгэнь Митыб хүбүүнэйнгээ бүри эдир залуухан ябахадань, ород хэлэ, бэшэгтэ hургаха хүсэлэнтэйгөөр түмэр замай Слюдянка гэжэ станциин нэгэ ород айлда абаашажа байлгаhан юм. Тэрэ айлайнь эзэн 1905 ондо заралгаар иишэ ябуулагдаhан хүн байhан юм ха. Хубисхалай хүдэлөөндэ хабаадалсажа, хаанай хархис хатуу «үрэшөөлтэй» дайралдаhан юм гэлсэдэг. Түмэр замай мэргэжэлтэй, эрдэм номтойхон хүн гэлсэгшэ бэлэй. 1906 ондо энэ айлда ерэхэдээ, Митыб 14-тэй байгаа. Хабартаа, зундаа, намартаа Митыб гэртээ бусажа, эсэгэ, эхэдээ туhалдаг, үхэр малаа адуулдаг, үбhэ сабшадаг үүргэтэй байба. Үбэлдөө тэрэ айлайда байрлажа, ород хэлэ, бэшэг заалгаха зуураа, гэр тойронойнь ажалда туhалдаг зантай байhан.

Энэ ород айлай эзэниинь Павел Исаевич Антонов гэжэ алдар нэрэтэй хүн бэлэй. Митыбые ород хэлэ бэшэгтэ hургаха гэжэ яhалал оролдодог hэн. Букварь заадаг, хэлэндэ hургадаг, уншуулдаг байгаа. Үдэшэндөө Митыбтэй ородоор хөөрэлдэдэхэ, тиихэдэнь Митыб жаргахын ехээр жаргажа, ородоор hайсахана дуугаралсадаг болохо гэжэ хамаг хүсөөрөө оролдохо, буруу зүб харюусаха, асууха, хэлэхэ даа. Павел Исаевичынь 1905 оной хубисхал тухай, тэрээндэ бэеэрээ хабаадаhан тухайгаа, Москвагай Бутырска түрмэдэ хаагдаhан тушаагаа хөөрөөд, хаанта засагай хархис хатуу зорилго, арад түмэндэ эсэргүү тэрэнэй муухай хэрэгүүд тухай олон баримтатайгаар хөөрэжэ, Митыбэй hанаа сэдьхэлые бусалгадаг бэлэй.

Митыбтэ нэгэ ондоохон шанар бии байhан. Энэнь юуб гэхэдэ, оролдолго. Миил юрын, hонюуша оролдолго бэшэ, харин ухаан бодолой өөрhөө гараhан, шуhа мяханай гүн оролдолго бэлэй. Хамаг сүлөөтэй сагаа ном дээрэ, бэшэг дээрэ, ород хэлэ hуралганда сүм зорюулха. Тиихэдээ газаашье, гэртэшье гэжэ илгахагүй. Байгалай эрьедэ, ой соо, хабсагай дээрэ — хаанашье хамаагүй оролдохо. Нэгэтэ иимэ ушар болоhон юм. Воскресениин үдэр hэн ха. Тэрэ үдэр ном заалгахагүй байгаа. Митыб гэнтэ үгы болошобо. Бүхэли үдэртөө үгы. Орой болоhо эхилбэ. Байhан айлынь ухаа мэдээ алдаад, бэдэрүүл хэбэ. Удаан бэдэрбэ. Хүршэнэрыншье ябалсаба. Шаг шууяан болоhо эхилбэ. Митыб забhартайгаар хүнтэрүүлэн хэлтылгэhэн онгосо—лодхо доро hуугаад, А. Пушкинай «Евгений Онегин» гэжэ поэмэ уншажа, сэзэжэлдэжэ байhанаа гэнтэ олдобо. Зүдэршэhэнөө, даараhанаа оролдоhонойнгоо ехэдэ мэдээгүй hуугаа hэн гэхэ.

Иигэ нигэhээр гурба-дүрбэн жэл үнгэржэ, Митыб ород хэлэ бэшэгтэ гайтайхан бэрхэ, уншаха, бэшэхэдээ урматай хурдан гүйгөөшэ болоhон юм. Гэбэшье, иишэ тиишээ ябуултангүй, Слюдянкдаа үлөөд, тэндэхи деподо хүдэлмэрилжэ, түмэршэ дарханай — слесариин мэргэжэлтэй болоhон намтартай. Энэнь ород багшын туhа нүлөөн байгаа бэшэ аал даа. Хүдэлмэришэ зоной хүдэр ехэ бүлэ соо Митыб яhалахан хатуужажа, улас түрын зарим тэды мэдэрэл, хубисхалшын шэнжэ шанар олоhо эхилээ бэлэй. Социал-демократиин гэшүүдэй, тэдэнние hайшаагшадай суглаанда hуулсадаг болоод, хаанта засагай хамаг муухайе мэдэжэ эхилээ. Өөрөөшье сүлөөтэ байдал тухай бага зэргэ үгэ хэлээдшье абадаг байба. Улас түрын удхатай юумэ ород нүхэдтөө хөөрэдэг болоо. Буряад зоной хуби заяан тухай бодолсохо. Харанхы Митыб бэшэ, шэнэ түхэлэй хүн, шэнэ Митыб болоhо захалаа. 1916 он гаража, буряад хүбүүдые дайн сэрэгэй ара талын албанда (нэгэдүгээр империалис дайнда) татаха гэhэн хаанай хуули-сааза соносхогдоод, Митыб Данжуров Минск шадар ябуулагдаhан юм. 24 наhа гүйсэhэн бажагар буряад хүбүүн байгаа hааб даа.

Сэрэгэй ара талын хара хатуу алба хэжэ, окоп малталгын, бэхилэлтэ шэбээ барилгын хүндэ хүдэлмэридэ ябахадаа, Митыб нилээдгүй туhалhан, тухашарhан байха. Гэбэшье, ород хэлэтэй, ород бэшэгтэй байhанай ашаар, элдэб зоболонто ябадалhаа аха аргаараа гаража шададаг hэн. Нүхэдтөөшье туhалалсадаг бэлэй. Ара талын албанайхидые зонхилхоор табигдаhан сагаан офицернүүд Данжуровай эрдэмтэйшэгые, ород хэлэндэ бэрхые мэдэхэдээ, тэрээнhээ түбэгшөөдэг, тэрээнhээ али болохоор зайладаг байhан гэхэ. Нэгэ иимэ ушар болоhон юм: «Эй, инородец, глупая морда»... гэжэ hая ерэhэн сагаан офицерэй доромжолон хашхархадань, Митыб Данжуров сэбэр ород хэлээр «Ара талын албанайхинда иимэ муухайгаар хандаха гэhэн заабари императорска сэрэгэй ямар устав соо хэлэгдэнхэй гээшэб? Энэ ушараар дээдэ зэргын офицертэ рапорт бэшэхыем зүбшөөгыт» гэхэдэнь, мүнөөхи офицер залд гэн, ехээр мэгдээд, доро унан, хүлисэл гуйжа, гэмээ мэдэрhэн юм гэхэ. 1917 оной Февралиин хубисхалай илан сасуу, Митыб Данжуров түрэл нютаг Сэлэнгэдээ бусажа ерэhэн юм. Гэртээ, хотондоо балай удаан тогтонгүй, иишэ тиишээ харгылжа, орёо нарин ябуулга эрхилдэг болоhон байгаа. Минск шадар ара талын албанда ябахадаа, Митыб большевигүүдэй партиин гэшүүндэ ороhон юм гэжэ доогуур хэлсэгшэ hэн. Энэнь үнэхөөрөө үнэн байгаа гэжэ хожомынь тодорhон, Данжуровай үнэн hайхан шарайнь эдирхэй болоhон юм. Митыб Данжуров партизан отрядуудтай нягта холбоотой, тэдэнэй нэгэ габшагай ударидагшань болоо hэн.

— Зай, залуухан нүхэдни, үнэн хүбүүдни, хөөрэгты: юун болооб, ягааб, таанадые хайшан гэжэ зобоогооб?—гээд Митыб Данжуров саашань зөөлэхэнөөр үргэлжэлүүлэн асууба.

— Митыб ахай, шэрээтэ ламбагай шангаржал, шангаржал байна. Уртай гээшэнь аргагүй. Ходо ганигалаб болоно. Маанарые зандарна, сохино, хатуугаар хандажа, муухайгаар наншана. Ехэ хүндэ, хашартай болошоо. Үнэн алдартын шажантай, ноён Унгерныц туhалагша, полковник Шульц намда айлшалжа ерэхэнь. Ехэ хэрэг, ушар болоhон байха. Нэгэшье хүндэ хэлэжэ огто болохогүй. «Газар дуулаг, гахай шагнаг» гэнэ. Бууза, хуушуур, бообо, маажуур, архи, сэгээ ба сай барихабди. Полковнигые ёhотой ёгоозори шэнгеэр угтаха зэргэтэйб гэхэ мэтээр Манзан шэрээтэ хэлэнэл даа. Эгээл иимэ болоод байна, ахай,—гэжэ Бадма мэгдүүгээр, hанаагаа зобонгёор хэлэбэ.

— Зай, зай. Ягаа hонин юумэ болоhо байгаа юм. Даа, вот, миниин hанагша, миниин тухайлагша... үнэн болохонь. Шульцын ерэхэ боломсоор таанадаа юундэ тиигэжэ сохижо, наншажа захалаа гээшэб, хубалзашни? — гэжэ Митыб Данжуровай асуухада, Бата түргэншэг иигэжэ хэлэбэ:

— Хамаг юумые хуу түхеэрхэт гэнэ. Ондоо хүндэ хүүлэхэ аргамгүй, нарин нюуса юумэ ха юм гэнэ. Харин нягта, сэбэр байха ёhотойбди. гээд, хоротой нарин хулаhан шугамаар хондолойемнай шуhа лэбшэтэр сохижорхёо. Бадмын ахай, дуулыт ехэ зоболонтой байнал даа. Хэды шэнээн үшөө иигэжэ зобохо зон гээшэбибди. Тэрэ полковнигой ерэхэ багаар үшөө юун болоhо ааб, ягша ааб. Баhа сохихо наншаха, алан түлэн алдаха юумэ бэшэ аал даа. Бадмын ахай, таанад руугаа ябашоо hаа...

— Зай, залуу нүхэдни, hанаа сэдьхэлээ ехээр бү зобогты. Нохойн дууи ойртоо, ноён Унгерныц хоолой хииганаа гэжэ мэдэгты. Шэнэ саг ерээ. Шэрээтэ Манзанай хэргэм хиидэхэнь гэжэ баhа ойлгогты. Үшөө нэгэ бага адаглагты. Хубисхалда ехэ туhатай юумэ хэжэ байнабди гэжэ hайса мэдэгты... Байза, байза, залуу баатарнууд, таанартаа заатагүй асархаб гэhэн нөөхи нангин дүрэ хүрэгөө асарааб. Ягааб даа. Ленин багшын, — гээд үбэрөө уудалан байхадань, Бадма Бата хоёр ухаангүй баярлалдан, гэнтэ мэдэн гэхэдээ, дэбхэрэлдэн байба.

— Залуу нүхэдни, үнэхөөр ашата багшынгаа тунгалаг hайхан дүрые харагты, — гээд Митыб Данжуровай шэлэлмэл хүрин модон гуутайхан Ленинэй портредые hарбайхадань, Бадма Бата хоёр нэгэн доро даб гэлдэбэ.

Шууд халзан болоhон томо толгойтой, урин шарайтай, зөөлэхэн аад, холые анжарhан хурса мэргэн нюдэтэй, айхабтар гүнзэгы, түбшэн, ухаан бодол дүүрэн, баатар мэргэн зориг бадарhан ород хүн тэдэ хоёрой урдаhаа бага миhэд гэhэн шэнгеэр нюдэеэ сабшангүй, «бэрхэ, тэмсэлшэ хүбүүд байнат» гэжэ hайшааhан мэтэ, урин дулаахананаар хаража байгаа hэн.

— Ленин багша юрын жиирэй хүндэл адли даа, нэгэл эндоохон байна даа,—гэжэ Бадма, хэлэхэ үгэеэ оложо ядан, гүбэд гэнэ.

— Ленин багшын аригуун дүрые харабабди, хожомоо бодото бэеыень хаража болохобди,—гээд Бата hанаhан hаналаа хэлэнэ.

Энэ үедэ Митыб Данжуров Ленин тухай сэдьхэлдээ hайханаар бодожо hууба: «Росси — айкабтар ехэ, үргэн, уужам орон. Теэд тэрэнэй хүдэлмэришэд, таряашад, бүхы арад эргэниинь ямар ехэ зоболонтой байгааб. Бага буурай үндэhэ яhатан бүри хүндэ хүшэр байдалда нэрбэгдэдэг байhан. Буряад зон ягааб. Николай хаанай араатай сабхи хамаг hай hайхан үнэн нангин юумые шуhа гоожотор гэшхэжэ, дэбhэжэ байгаа бшуу. Ленин манай ороной наран болоо. Ленин... Ленин... Тэрэнэй ашаар бүхы муу муухай юумэн хойшолонгүй hамна сохигдоо, оромнай сүлөөтэй, жаргалтай болоо. Теэд эдэ Колчак, атаман Семенов, барон Унгерн, Тапхаев гэхэ мэтын хиирэhэн шоно, нохойнууд хаанаhаа гарана гээшэб? Хамаг хаалтые, хамаг бузар нохосуудые бута сохижо, түргэн үгы хэхэ саг ерээ. Ленин... Ленин... Тэрэнэй бүгэдые илагша hургаал, заабари... гэжэ бодожо байтараа, мүнөөхи хоёр хүнүүдэйнгээ аниргүй болоод, өөрыень адаглажа байхыень ойлгожорхибо.

— Ленин багша тухай, Митыб ахай, бидэндэ хөөрэжэ үгыт...—гэлдэн, Бадма Бата хоёр нэгэн доро дуугаралдаба.

— Зай, зай, тиигэhүү. Владимир Ильич Ульянов гэжэ Ленин багшамнай алдар нэрэтэй. Ленин гэhэн нэрэнь хубисхалай түлөө асари ехэ, хатуу шэрүүн тэмсэл соогуур олдоhон, үлзы hайхан нэрэ юм. Ленин Симбирск хотодо 1870 ондо түрэhэн. Мүнөө, 1921 ондо, Ленин таби нэгэ наhа гүйсэбэ. Хожомынь Казаньда, Петроградта hураhан, тэмсэhэн. Гадаада гаража, коммунис парти байгуулхын түлөө, тэрэнние бэхидхэхын түлөө хэмжүүргүй ехэ ажал хэhэн. Ленин—дэлхэйн гайхамшаг хубисхалша, хамаг ажалша зоной багша, Октябриин хубисхал үүсхэл ударидаhан хүн. Совет засагай толгой мүн. Иимэ ехэ, иимэ хүсэтэй, иимэ гүн далай ухаатай ондоо хүн дэлхэй дээрэ байхагүй. Ленинэй сэдьхэлынь ажалша зоной хүсэл эрмэлзэлээр сүм нэбтэрэнхэй. Ленин залуушуулай, комсомолой эсэгэнь,—гээд Митыб Данжуров үсөөхэн аад, удха түгэлдэрөөр хөөрэбэ.

— Ленин багша үнэхөөр иимэ хүн байха гэжэ би hанагшал hэм. Энэмни зүб байба. Ягаа hайн юм, — гээд Бадма баяртайгаар хэлэбэ.

— Би Ленин багшые ходо hанажа, ухаан сэдьхэлдээ оройдоошье мартангүй хадагалжа ябахаб. Нээрээ тиихэб, үнэн, үнэн байхаб, — гээд Бата тангариг үгэнэ.

— Зай залуу нүхэдни, таанар баhа тэмсэлшэд болоhо ябаhан хүбүүд гээшэт. Ленинэй замаар, Ленинэй hургаалаар... Аргагүй hайхан аад, хатуу шэрүүн замда орожо ябана гээшэт. Энээнээ бү мартагты.

— Мартахагүйбди.

— Оройдоошье мартахагүйбди.

— Зай, Манзан ламбагайнда Унгерные туhалагша, полковник Шульц ерэхэнь гээшэ. Энэ миил айлшан бэшэ. Зорюута, нюуса хэрэгээр ерэхэ байха. Муу муухай юумэ хэлсэхэеэл hанаа. Таа хоёр эдэ хоёрой—арьяатан хубалзанарай хэлсэhэн хорото юумые аха аргаараа мэдэжэ абаад, намдаа хурга хухадгүй дуулгахые оролдохот. Энэмнай элитэ сагаатагүй хубисхалта даалгабари мүн гэжэ мэдэгты, — гээд Митыб Данжуров эрид хурсаар захиржархиба.

— Мэдээбди, Митыб ахай.

— Ойлгообди, Бадмын ахай.

БАГША ТУХАЙ

[Оньhон үгэнүүд]

1. Ангара мүрэн Байгалhаа гараа,
Ашата Ленин арадhаа түрөө.
2. Алмазhаа хатуу шулуун үгы,
Ленинhээ сэсэн баатар үгы.
3. Байгал далайн уhан гүнзэгы,
Багша Ленинэй hургаал гүнзэгы.
4. Ленэ мүрэн урдажал байха,
Ленинэй hургаал ургажал байха.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАhАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

□ Бадма Бата хоёр Ц. Дамдинжаповай повестиин хэhэг.

ГУШАН ЖЭЛДЭ ҮРГЭЛЖЭЛЬ[Э]Н ХАТАР

Уржадэр гүрэнэй Ленинэй орденто Буряадай оперо ба баледэй театр соо Буряад арадаймнай бэлигтэй хатарша хүбүүн, габьяата артист Цыден Бадмаевай творческо ажалайнь гушан жэлэй ой, баяр ёhололой оршон байдалда тэмдэглэгдэбэ. Бүхы наhаяа театрта зорюулhан энэ нүхэрнай 1943 ондо Б. Асафьевай зохёоhон «Бахчисарайска фонтан» гэhэн баледтэ анха түрүүшынхеэ наадахадаа оюун бэлигтэй хатаршан байhанаа эли тодоор харуулжа, олон түмэн харагшадайнгаа дура сэдьхэлые татаhан бэлэй. Тэрэ гэhэнhээ хойшо мүнөө болотор гүйсэдхэhэн хатар, рольнуудыень тоолохо болоо hаа урданьортохоор бэшэ.

Он жэлнүүдэй ошохо тума театрайнгаа ахамад балетмейстернүүдэй хүтэлбэри доро мэргэжэл шадабаряа улам мүлин тэрэ юрын артистаhаа Буряадай АССР-эй габьяата артист болотороо ургажа, гансашье республика дотороо бэшэ мүн орон соогоо, хилын саанашье суурхаhан байха.

Бэлигтэй хүбүүн, габьяата артист Цыден Бадмаевай гушан жэлэйнь ойе тэмдэглэхэеэ суглараhан олон түмэн харагшад энэ үдэшэ аргагүй хүхюутэй, хүлгөөтэй байгаа hэн. Ирагуу гоё хүгжэмэй аялга доро «Эсмеральда», «Хүн шубуута нуур», гэжэ баледүүдэй бүлэгүүдые, Кубын, Энэдхэг арадай хатарнуудые гүйсэдхэхэдэнь аадар мэтэ нэрьемэ альга ташалган хүсэтэ hалхинда туугдаhан далайн долгин мэтэ эбхэрэн байгаа hэн.

Концертын түрүүшын бүлэгэй hүүлшэг тээ оперо ба баледэй театрай ендэр дээрэ Буряадай АССР-эй габьяата артист Ц. Бадмаев, тэрэнэй нүхэд ба ниислэл хотымнай предприяти, эмхи зургаануудай, совет, партийна органуудай түлөөлэгшэд hубарилдаhаар гаража ерэбэ. Буряадай АССР-эй Культурын Министр П. Н. Нимаев гушан жэлэй турша мундаршагүй оюун бэлигээ түрэл арадтаа зорюулhан Буряадай хатаршан Цыден Бадмаевта саашанхи творческо ажалдань амжалта хүсөөд, Буряадай АССР-эй Культурын министерствын, Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой Хүндэлэлэй грамота барюулаа. Удаань артистын түрэhэн нютагайнь — Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой түлөөлэгшэ Эшигенов, Бүхэроссийска театральна бүлгэмэй зүгhөө СССР-эй арадай артист Лхасаран Линховоин, ородой драмтеатрай артист Кутянский, Агын Буряадай национальна округой окргүйсэдкомой культурын таhагые даагша Нимбуева, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драматическа театрай директор Ц. Балбаров, Улаан-Үдын судна бүтээлгын, прибор бүтээлгын заводуудай ВЛКСМ-эй комитедэй секретарьнар, гүрэнэй Буряадай филармониhоо Цырендашиев, артистка Надежда Петрова гэгшэд хани халуун үгэнүүдые хэлэжэ, дурасхаалай бэшэгүүдые барюулаа. Энээнэй hүүлээр хореографическа училищиин hурагшад габьяата багшадаа баглаа сэсэгүүдые барюулаад, саашадаа энэ hайн hайхан хэрэгынь дээрэ үргэн, улам баяжуулан үргэлжэлүүлхээр бэлэн байhанаа мэдүүлбэ.

Тиихэдэ театрта багтахысаа суглараhан харагшадай нэрьемэ альга ташалган доро [...] габьяата артист Цыден [...]вай нэрэ дээрэ Москва, [...] Тбилиси, Эрхүү, Крас[...] Ленинград хотонуудhаа, [...] Усть-Ордынский тосхо[...] ерэhэн амаршалгын теле[...]нууд уншагдаhан байна.

Концертын хоёрдохи [...] Эстрадна хүгжэм уян[...] зэдэлнэ. Бэлигтэй хатар[...] хамта хүдэлдэг нүхэдын[...]шан Виктор Батуев, [...] нэрэмжэтэ дуушадай Бү[...] конкурсын лауреат [...] Дашиев, дуушан Леонар[...]лов, Нина Манжеева, Ната[...] мойлова гэгшэд гоё hайх[...] нуудые урин хонгёо хо[...] хангюурдаа. Гадна hайн[...] баярта ойе тэмдэглэжэ [...] Цыден Бадмаев өөрынгөө найруулhан «Үргэн Онон[...]дэ» гэhэн Агын буряадуу[...]тар ирагуу гоё буряад х[...] аялга доро хүнэй зүрхэ [...] хүдэлгэмөөр, уян нугар[...] гүйсэдхөө. Ингэжэ Бу[...]мнай габьяата артист, му[...]гүй оюун бэлигтэй, олонд[...]жэ хатаршан Цыден Ба[...] творческо 30 жэлэйнь ой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. «[...] Ононой эрье дээрэ» гэhэ[...] Буряадаймнай габьяата [...] Ц. Бадмаевай гүйсэдхэ[...] 2. Эстафетэ дамжуулга[...] рафическа училищиин [...] габьяата багшадаа багл[...] барюулхань.

Вл. ЖИГЖИ[...]
Е. ЗАХАР[...]
манай [...]

Репортаж

ОЛОНОЙ АНХАРАЛ ТАТАНХАЙ

«Совет Алас-Дурна» гэhэн уран зурагай выставкэ «культурын институдай байшан соо нээгдэhээр хахад hара үлүүтэй болобо. Тиигэбэшье үдэhөө хойшо, үдэшэ оройхон болотор хүн зон эндэ таhалданагүй. Үхибүүдээ дахуулhан аба эжынэр, аша гушанараа асарhан хүгшэд, үбгэдшье олон. Юундэб гэхэдэ, хужарлажа харамаар, удха түгэс бүтээлнүүд выставкэдэ олон байна хаям. Янза бүриин маяг жанрай — тоhон шэрээр зураhан томо триптихүүдhээ — гурбан үлхөө зурагуудhаа эхилээд, номой шэмэглэл хүрэтэр булта бии. Тематикань угаа баян...

Түрүүшын hаруул, уужам таhалга соо Владимир Ильич Ленindэ зорюулhан зохёолнууд табигданхай.

— Эдэл зурагууд hанаа сэдьхэл хамагhаа ехээр буляана, — гээд, аша үхибүүгээ хүтэлhэн, амаралтада үнинэй гараhан пенсионер А. Бодиева мантан томо зурагай урда анхаралтай зогсоно. — Ленин багша хубисхалай үедэ хүдэлжэ ябаhаар харуулагдаа, гоёоршье зурагдаа юм байна. Хаанахи, хэнэй зураг гээшэб? — гээд асууна.

— Владивостогой уран зурааша Василий Дорониной,—гээд, хажуудань байhан залуухан хүн тоб байса харюусаадхина. Энэ зураг үнэхөөрөө хэнэйшье анхарал татамаар. Хубисхалай болоhо үнгэрэмсөөр граждан дайн эхилээд, Эхэ орондомнай түйлай ехэ аюул тохёолдоо hэмнэй. Эгээл тэрэ үе саг тухай уран зурааша домоглоно. Петроградай үүлэтэй бүрхэг үдэр. Энгэрээ сэлиhэн Ильич трибуна дээрэ зогсожо арад түмэндэ халуун үгөөрөө хандана. Тэрэнэй нюур шарайда сэлмэг ухаан, сэсэн бодол, нугаршагүй зориг, хүсэтэ эрмэлзэл ялас гэмээр харагдана. Ойро шадарнь зогсоhон улаан гвардеецүүд, мүн жиирэй хүдэлмэришэд вождиингоо мэргэн үгэ бүхэниие үнэн зүрхэнhөө анхаран соносожо. Эсэгэ ороноо хамгаалан бодохоор бэеэ зэhэжэ, бэлэн байhаар харагдана... Иимэ зураг харахадаа, таби гаран жэлэй саада тээ тохёолдоhон дүлэтэ шэрүүн үе сагууд. Ленин багшын халуун оролдолго, гайхамшаг ябуулга зүрхэ сэдьхэл дотор угаа эли тодоор hанагдаадхина. Шэтын уран зурааша нүхэр Егоров, манай республикын—нүхэр Купцов, Магаданай—Дмитрий Брюханов болон бусад нүхэд Ленин багшаяа магтан дуулаhан зохёолнуудаа бүтэдын hонорто табяа.

Ленindэ зорюулhан иимэ монументальна картина, скульптураhаа гадна, мүнөө үе сагай ашагабьяа түгэлдэр амгалан hайхан байдал харуулhан баян тематикатай, пейзаж, портрет, натюрморт, плакат гэхэ мэтын hонин бүтээлнүүд эндэ олон. Яхалуудай графика бүришье уран нарлар зурагдаhан байhанhаа гадна, арадайнгаа сэдьхэл бодол, зан заншал ялас гэмээр, онсо hонин маягтайгаар харуулна. Эдэ графическа бүтээлнүүд уласхоорондын выставкэнүүдтэ дэмы суурхаагүй ха.

Бишыхан скульптура бүтээлгын, гар урлалай талаар манайхид бусадhаа дутаагүй. Геннадий Васильевай модоор уралан бүтээhэн статуэткэнүүд угаа hонин. Эндэ зон олоороо дэмы суглархагүй. Угжа хүхэжэ hууhан үхибүүнэй, тэхэ унаад ябаhан тэнсэлгүй хүхюухэн Б[...]амшуугай уран нарин дүрэнүүдые мэргэжэлтэдшье hонирхон гоёшоожо харана. Эдэнь томошье хэмжээнэй скульптурна зохёолhоо дутуугүй хүсэтэй дэлисэтэй, уран хонгёо аялгатай. Нүхэр Васильевай саашадаа ургаха, арга мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ байhандань этигэмээр.

Гар урлалгаар Пурбэ Намсараевай түмэрөөр хэhэн бүтээлнүүдые харахадаа, шэнэ бэлигтэнтэй уулзабабдил. Хабтагар зэд дабтажа, хүлхэнтүүлжэ, уран hайханай зохёол бүтээхэ гээшэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэ. Тиигэбэшье «Үхибүүд», «Үбгэнэй хатар», «Үльгэршэн», «Тэбшэ, домбо», «Аялга» гэhэн зохёолнуудынь ямар гоёор дархалагданхайб! Гал гуламтынгаа дэргэдэ дабшалжа hуугаад, сагаан эдеэнэй уурал татуулан, саг үе тухайдаа үльгэр домог үлхэжэ hуугаа үбгэжөөлэй дүрэ яаhан зохид бэ! Буряад хүнэй сэдьхэл, булгархай хурдан бодол эндэнь харагдахадал, соностоходол гэнэ. Хэзээл хуурайнь хүбшэргэй ханхинан зэдэлжэ эхилхэнь ааб даа гээд хүлеэжэ hуумаар лэ.

Мүн залуу уран зурааша Александр Даржаевай зүйжэ хэhэн, гэрэй газаа тээ нияха шэмэглэлэй hайхан хуби фрагмент магтаал hайшаалда хүртэнэ...

Анха манай эндэ иимэ баян выставкын нээгдэhые hанаhагүйбди. hайшааха хараха, бодол түрэхэ юумэн дүүрэн.

Выставкын байшан тээшэ хүн зон субаhаар.

Р. ХАЛЗАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй габьяата уран зурааша А. Н. Осиповой (Яхад) «Седой Вилюй» гэhэн зурагуудай дундахинь.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

МҮРЫСӨӨНДЭ ОШОБО

Мүнөөдэр «Урожай» бүлгэмэй бүхэ барилдаашан Травил Валереев Яхадай АССР-эй Чурапча хото мордобо. Энэ нүхэрнай эндэ үнгэргэгдэхэ «Урожай» бүлгэмэй Централна Соведэй түрүү hуури эзэлэлгын үсэд шанга мүрысөөндэ хабаадалсаха юм.

Манай корр.

ПРАВДА БУР[ЯТИИ]
МҮНӨӨДЭР[...] НОМЕР

Нэгэдэхи хуудаhанда: [...] арад зондо алба хэнэб» г[...] шагшын түрүү бэшэг. [...] жэлэй дүрбэдэхи жэл» г[...] шаг доро информацинуу[...] ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: [...] хэлэй ашаг үрэ» гэhэн [...] кинай корреспонденци. Б[...] АССР-эй Верховно Сове[...] зидиумдэ. «Түрэл орон [...] гэhэн гаршаг доро тоб[...] сэлнүүд.

Гурбадахи хуудаhанда: [...] зоной аша туhада» гэh[...] доро республикын худа[...] маанай хүдэлмэрилэгшэ[...] лөөнэй материал. В. Ст[...] повестьhоо абтаhан бүл[...] саанаhаа абтаhан ТАСС-[...] сэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда [...] зохёолой материалнууд. [...] АПН-эй материалнууд. [...]нууд.

Редакторай орлог[...]
М. Н. НИМ[...]

● «БУРЯАД ҮНЭН» ● 1969 оной декабриин 13. ● 4-дэхи хуудаhан ● Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. ● Н-03076. Зак. №[...]